

مجموعه کتاب‌های اقتصادی
اداره کل امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی

گزارش اقتصادی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳

گزارش اقتصادی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳

اداره کل امور اقتصادی و دارایی
آذربایجان شرقی

گزارش اقتصادی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳

ناشر: اداره کل امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی

مدیر پروژه: رضا حسینی، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی

تالیف و تدوین: علی رضا علی پور، حمیده کریمزاده، حیدر آخوندی

نوبت و انتشار: نوبت اول، سال ۱۳۹۵

قطع: وزیری

نشانی: تبریز / میدان شهدا / اداره کل امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی

دیباچه:

برنامه‌ریزی هدفمند در زمینه‌های گوناگون اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و ... به توان علمی بالا و وجود اطلاعات دقیق و جامع بستگی دارد، در چنین وضعیتی قدرت تصمیم‌گیری جامعه افزایش یافته و شرایط زندگی بهتر می‌شود. نتایج حاصل از تهیه و تولید آمار و اطلاعات صحیح نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در یک جامعه تا چه میزان پیشرفت داشته یا دچار عقب‌رفتگی و یا توقف شده است. برنامه‌ریزی صحیح بدون وجود اطلاعات جامع و تحلیل منطقی و علمی از این اطلاعات امری غیرممکن می‌باشد.

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تعیین اهداف، راهکارها و فعالیت‌ها و ارزیابی نتایج حاصل بدون در دست داشتن آمار کافی، دقیق و به‌هنگام، امکان‌پذیر نمی‌باشد. ضرورت این امر در سازمان‌های اقتصادی بر کسی پوشیده نیست، چرا که ماهیت آمار و اطلاعات به گونه‌ای است که موجب تسهیل برنامه‌ریزی اقتصادی می‌شود و تحلیل اطلاعات اقتصادی در حوزه‌های مختلف یکی از ضرورت‌های مورد نیاز برای بررسی نتایج حاصل از فعالیت‌های اقتصادی، کنترل متغیرهای کلان اقتصادی و ارزیابی روند متغیرها در طول زمان می‌باشد.

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی با توجه به رسالت خود به‌صورت متعدد اقدام به تهیه و تدوین گزارش‌های آماری و تخصصی در حوزه‌های مختلف اقتصادی می‌نماید. کتاب حاضر نیز تحت عنوان «گزارش اقتصادی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳» برای بررسی عملکرد اقتصاد استان و بخش‌های مربوطه توسط این اداره کل تهیه شده است تا برنامه‌ریزان و کارشناسان امر با آگاهی از وضعیت اقتصادی استان در جهت تحقق اهداف بلندمدت اقتصادی استان گام‌های اساسی بردارند.

رضا حسینی

فهرست مطالب

شاخص‌های عمده اقتصادی استان آذربایجان شرقی	۱۲
چکیده	۱۴
مقدمه	۱۷
۱- مساحت و تقسیمات استان	۱۸
۲- جمعیت استان	۱۹
۳- حساب‌های منطقه‌ای استان در بخش‌های عمده اقتصادی	۲۷
۳-۱- کل ارزش افزوده استان (به قیمت جاری و واقعی)	۲۷
۳-۲- سهم بخش‌های اقتصادی در ارزش افزوده استان	۳۱
۳-۳- ارزش افزوده بخش کشاورزی	۳۳
۳-۴- ارزش افزوده بخش صنایع و معادن	۳۷
۳-۵- ارزش افزوده بخش خدمات	۴۲
۳-۶- تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت جاری	۴۴
۳-۷- تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت واقعی)	۴۷
۳-۸- سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت جاری)	۵۰
۳-۹- سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت واقعی)	۵۳
۴- وضعیت اشتغال استان در بخش‌های عمده اقتصادی (کشاورزی، صنعت، خدمات)	۵۶

۵- وضعیت بیکاری استان آذربایجان شرقی	۶۰
۵-۱- نرخ بیکاری استان	۶۰
۵-۲- نرخ مشارکت اقتصادی	۶۵
۶- نرخ تورم	۶۸
۷- وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی استان آذربایجان شرقی	۷۲
۷-۱- وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب استان آذربایجان شرقی	۷۲
۷-۲- وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی وارده استان آذربایجان شرقی	۷۳
۸- درآمد و اعتبارات استان	۷۴
۸-۱- درآمد استان	۷۴
۸-۲- اعتبارات استانی آذربایجان شرقی	۷۵
۹- سیستم بانکی استان آذربایجان شرقی	۷۷
۹-۱- سپرده	۷۷
۹-۲- کل مانده تسهیلات اعطایی و نسبت تسهیلات به سپرده‌ها	۷۸
۹-۳- مقایسه بانک‌ها و موسسات اعتباری استان‌ها	۷۹
۱۰- صنعت بیمه استان آذربایجان شرقی	۸۱
۱۱- بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی	۸۴
۱۲- صادرات و واردات گمرکات استان	۸۵
۱۳- درآمد و هزینه خانوارهای شهری استان	۹۰
۱۳-۱- هزینه ناخالص سالانه خانوارهای شهری	۹۰
۱۳-۲- درآمد ناخالص سالانه خانوارهای شهری	۹۲

فهرست جدولها

- جدول ۱- شاخص‌های جمعیتی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۳ ۲۰
- جدول ۲- جمعیت استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۰ به تفکیک شهرستان ۲۱
- جدول ۳- جمعیت کشور به تفکیک استان در سال ۱۳۹۳ ۲۳
- جدول ۴- ارزش افزوده استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲ ۲۷
- جدول ۵- کل ارزش افزوده استان‌ها (به قیمت جاری و واقعی) در سال ۱۳۹۲ ۲۹
- جدول ۶- ارزش افزوده بخش کشاورزی استان طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲ ۳۳
- جدول ۷- ارزش افزوده زیربخش‌های کشاورزی استان به قیمت واقعی ۳۶
- جدول ۸- ارزش افزوده بخش صنایع و معادن استان طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲ ۳۷
- جدول ۹- ارزش افزوده زیربخش‌های صنایع و معادن استان به قیمت واقعی ۳۹
- جدول ۱۰- ارزش افزوده بخش خدمات استان طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲ ۴۲
- جدول ۱۱- تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت جاری ۴۴
- جدول ۱۲- تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری ۴۵
- جدول ۱۳- تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت واقعی ۴۷
- جدول ۱۴- تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ (به قیمت واقعی) ۴۸
- جدول ۱۵- سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت جاری ۵۰
- جدول ۱۶- سرانه تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری ۵۱
- جدول ۱۷- سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت واقعی ۵۳

جدول ۱۸ - سرانه تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت واقعی	۵۴
جدول ۱۹ - سهم بخش‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در اشتغال کشور و استان	۵۶
جدول ۲۰ - توزیع نسبی شاغلان در بخش‌های عمده فعالیت برحسب استان	۵۸
جدول ۲۱ - نرخ بیکاری کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳ - ۱۳۸۳	۶۱
جدول ۲۲ - وضعیت نرخ بیکاری کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان	۶۳
جدول ۲۳ - نرخ مشارکت کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳ - ۱۳۸۳	۶۵
جدول ۲۴ - نرخ مشارکت اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان	۶۶
جدول ۲۵ - نرخ تورم و شاخص کل بهای کالاها در مناطق شهری کشور و استان	۶۸
جدول ۲۶ - مقایسه شاخص بهای کالاها در مناطق شهری کشور و استان	۶۹
جدول ۲۷ - نرخ تورم کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان	۷۰
جدول ۲۸ - سرمایه‌گذاری خارجی مصوب استان به تفکیک بخش‌های اقتصادی	۷۰
جدول ۲۹ - سرمایه‌گذاری داخلی استان آذربایجان شرقی به تفکیک بخش‌های اقتصادی در سال‌های ۱۳۹۲ - ۱۳۹۱	۷۱
جدول ۳۰ - درآمدهای عمومی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳ - ۱۳۹۲	۷۴
جدول ۳۱ - اعتبارات استانی آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳ - ۱۳۹۲	۷۵
جدول ۳۲ - سهم انواع اعتبارات در کل اعتبارات استانی طی سال‌های ۱۳۹۳ - ۱۳۹۲	۷۶
جدول ۳۳ - نسبت‌های درآمد و اعتبارات استان طی سال‌های ۱۳۹۳ - ۱۳۹۲	۷۶
جدول ۳۴ - سپرده‌های ارزی و ریالی بانک‌ها و موسسات اعتباری استان	۷۷
جدول ۳۵ - مانده تسهیلات و نسبت تسهیلات به سپرده‌ها	۷۸
جدول ۳۶ - مقایسه بانک‌ها و موسسات اعتباری استان‌ها از لحاظ تسهیلات و سپرده‌ها	۷۹
جدول ۳۷ - حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی صنعت بیمه استان	۸۱
جدول ۳۸ - نسبت خسارت و ضریب نفوذ صنعت بیمه استان	۸۲
جدول ۳۹ - حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی صنعت بیمه استان‌ها	۸۲
جدول ۴۰ - شاخص‌های بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی	۸۴
جدول ۴۱ - آمار مقایسه‌ای سالیانه واردات و صادرات گمرکات استان	۸۵
جدول ۴۲ - صادرات گمرکات کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان‌ها	۸۶
جدول ۴۳ - واردات گمرکات کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان‌ها	۸۸
جدول ۴۴ - متوسط هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۳	۹۰
جدول ۴۵ - متوسط هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری به تفکیک گروه‌های هزینه‌ای	۹۱
جدول ۴۶ - متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۳	۹۲
جدول ۴۷ - متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری استان آذربایجان شرقی	۹۳
جدول ۴۸ - متوسط هزینه و درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری به تفکیک استان	۹۴

فهرست نمودارها

- نمودار ۱- روند سهم جمعیت استان از جمعیت کل کشور طی سال‌های ۹۳-۸۳..... ۲۲
- نمودار ۲- مقایسه نرخ رشد جمعیت کشور و استان طی سال‌های ۹۳-۸۳..... ۲۲
- نمودار ۳- در صد جمعیت شهرنشین و روستائین استان طی سال‌های ۹۳-۸۳..... ۲۵
- نمودار ۴- سهم کشوری و درصد رشد ارزش افزوده استان به قیمت جاری ۲۸
- نمودار ۵- سهم کشوری و درصد رشد ارزش افزوده استان (به قیمت واقعی) ۲۸
- نمودار ۶- سهم بخش‌های اقتصادی در ارزش افزوده استان آذربایجان شرقی ۳۱
- نمودار ۷- درصد رشد و سهم ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی استان آذربایجان شرقی به قیمت واقعی در سال ۱۳۹۲ ۳۲
- نمودار ۸- مقایسه درصد رشد ارزش افزوده کشاورزی نسبت به سهم آن از ارزش افزوده کشاورزی کشور طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲..... ۳۴
- نمودار ۹- سهم هر یک از زیربخش‌ها در ارزش افزوده کشاورزی استان آذربایجان شرقی به قیمت واقعی ۳۵
- نمودار ۱۰- مقایسه درصد رشد ارزش افزوده منابع و معادن استان نسبت به سهم آن از ارزش افزوده منابع و معادن کشور طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲..... ۳۸
- نمودار ۱۱- مقایسه درصد رشد ارزش افزوده خدمات نسبت به سهم آن از ارزش افزوده خدمات کشور طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲..... ۴۳
- نمودار ۱۲- درصد رشد سالانه تولید ناخالص داخلی استان به قیمت جاری ۴۵

نمودار ۱۳ - درصد رشد سالانه تولید ناخالص داخلی استان به قیمت واقعی ۴۸

نمودار ۱۴ - سهم بخش‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در اشتغال استان آذربایجان شرقی
طی سال‌های ۹۳-۸۴ ۵۷

نمودار ۱۵ - مقایسه نرخ بیکاری کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۹۳-۸۳ ... ۶۱

نمودار ۱۶ - نرخ تورم استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۹۳-۸۳ ۷۰

شاخص‌های عمده اقتصادی استان آذربایجان شرقی

صادرات و واردات گمرکات استان (سال ۱۳۹۳)		جمعیت (سال ۱۳۹۳)	
۱۰۱۸ هزار تن	وزن صادرات	۳,۸ میلیون نفر	جمعیت
۹۸۴ میلیون دلار	ارزش دلاری صادرات	۲,۷ میلیون نفر	جمعیت شهری
۴۲۶ هزار تن	وزن واردات	۱,۱۴ میلیون نفر	جمعیت روستایی و غیرساکن
۱۰۱۴ میلیون دلار	ارزش دلاری واردات	۰,۷۱ درصد	رشد جمعیت
		۸۳,۶۹	تراکم جمعیت (نفر در هر کیلومتر مربع)
تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (۱۳۹۰=۱۰۰)		نیروی کار (سال ۱۳۹۳)	
۱۴,۹ درصد	نرخ تورم سال ۱۳۹۳	۱,۰۳ میلیون نفر	جمعیت فعال
سرمایه‌گذاری خارجی استان (سال ۱۳۹۳)		۴۱,۴ درصد	نرخ مشارکت اقتصادی
۲۸ میلیون دلار	سرمایه‌گذاری خارجی مصوب	۷,۸ درصد	نرخ بیکاری
۸۰ میلیون دلار	سرمایه‌گذاری خارجی وارده	۱۰ درصد	شهری
درآمد و اعتبارات استان (سال ۱۳۹۳)		۳,۶ درصد	روستایی
۱۳۶۰۸ میلیارد ریال	درآمدهای عمومی استان	۱۱,۴ درصد	زن
۱۲۱۱۵ میلیارد ریال	درآمدهای مالیاتی استان	۶,۸ درصد	مرد
۵۹,۹۶ درصد	سهم مالیات‌های مستقیم	۱۶ درصد	جمعیت ۱۵-۲۹ ساله
۴۰,۰۴ درصد	سهم مالیات‌های غیر مستقیم	۲۲ درصد	سهم اشتغال در بخش کشاورزی
۳۹۲۴ میلیارد ریال	مجموع اعتبارات استانی	۳۸,۸ درصد	سهم اشتغال در بخش صنعت
۲۰۸۷ میلیارد ریال	اعتبارات هزینه‌ای استانی	۳۹,۲ درصد	سهم اشتغال در بخش خدمات
اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی		بورس منطقه‌ای استان (سال ۱۳۹۳)	
		۳۷۹۲ میلیون سهم	تعداد سهام معامله شده
۱۳ میلیارد ریال	اعتبارات تملک دارایی‌های مالی	۱۱۹۳۷ میلیارد ریال	ارزش سهام معامله شده

شاخص‌های عمده اقتصادی استان آذربایجان شرقی

حساب‌های منطقه‌ای به قیمت جاری در سال ۱۳۹۲		حساب‌های منطقه‌ای به قیمت واقعی در سال ۱۳۹۲ (۱۳۹۰=۱۰۰)	
میزان حساب‌های منطقه‌ای به قیمت جاری (میلیارد ریال)		میزان حساب‌های منطقه‌ای به قیمت واقعی (میلیارد ریال)	
تولید ناخالص داخلی بانفت	۳۵۳۰۱۸	تولید ناخالص داخلی بانفت	۱۹۸۲۱۳
تولید ناخالص داخلی بدون نفت	۳۳۴۷۸۴	تولید ناخالص داخلی بدون نفت	۱۸۷۹۷۵
کل ارزش افزوده	۳۵۰۴۵۹	کل ارزش افزوده	۱۹۶۷۷۶
ارزش افزوده بخش کشاورزی	۵۸۳۱۳	ارزش افزوده بخش کشاورزی	۳۲۷۴۲
ارزش افزوده بخش صنایع و معادن	۱۳۰۱۶۹	ارزش افزوده بخش صنایع و معادن	۷۳۰۸۸
ارزش افزوده بخش خدمات	۱۶۱۹۷۷	ارزش افزوده بخش خدمات	۹۰۹۴۷
رشد حساب‌های منطقه‌ای به قیمت جاری (درصد)		رشد حساب‌های منطقه‌ای به قیمت واقعی (درصد)	
رشد تولید ناخالص داخلی بانفت	۳۰,۸۹	رشد تولید ناخالص داخلی بانفت	-۲,۷۰
رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت	۳۲,۵۳	رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت	-۱,۴۸
رشد کل ارزش افزوده	۳۱,۴۴	رشد کل ارزش افزوده	-۲,۲۹
رشد ارزش افزوده کشاورزی	۵۷,۶۹	رشد ارزش افزوده کشاورزی	۱۷,۲۳
رشد ارزش افزوده صنعت	۳۱,۹۷	رشد ارزش افزوده صنعت	-۱,۸۹
رشد ارزش افزوده خدمات	۲۳,۶۳	رشد ارزش افزوده خدمات	-۸,۰۹
سرنانه تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری (میلیون ریال)		سرنانه تولید ناخالص داخلی به قیمت واقعی (میلیون ریال)	
سرنانه بانفت	۹۳	سرنانه بانفت	۵۲
سرنانه بدون نفت	۸۹	سرنانه بدون نفت	۵۰
شاخص‌های بانکی در سال ۱۳۹۳ (میلیارد ریال)		شاخص‌های بازار بیمه در سال ۱۳۹۳ (میلیارد ریال)	
سپرده پس از کسر سپرده‌های قانونی	۱۸۴۷۰۷	حق بیمه تولیدی	۷۸۶۵
مانده کل تسهیلات	۱۶۰۷۴۵	خسارت پرداختی	۴۷۰۴
نسبت تسهیلات به سپرده	۸۷ درصد	ضریب نفوذ بیمه	۲,۱۹ درصد

چکیده:

مساحت و جمعیت:

استان آذربایجان شرقی با ۲,۸ درصد از مساحت کل کشور یازدهمین استان از لحاظ مساحت محسوب می‌شود. این استان در سال ۱۳۹۳ با ۳۸۰۷ هزار نفر (۴,۸۹ درصد جمعیت کل کشور) رتبه ششم کشوری را از لحاظ جمعیت به خود اختصاص داده است. نرخ شهرنشینی استان در سال ۱۳۹۳ حدود ۷۰,۱۱ درصد بوده است.

حساب‌های منطقه‌ای:

میزان کل ارزش افزوده استان (به قیمت جاری) در سال ۱۳۹۲ رقم ۳۵۰۴۵۹ میلیارد ریال می‌باشد. (۳,۵۱ درصد از کل ارزش افزوده کشور و دارای رتبه هشتم کشوری)
میزان کل ارزش افزوده استان (به قیمت واقعی) در سال ۱۳۹۲ رقم ۱۹۶۷۷۶ میلیارد ریال می‌باشد. (۳,۵۱ درصد از کل ارزش افزوده کشور و دارای رتبه هشتم کشوری)

نیروی کار:

براساس نتایج آمارگیری از نیروی کار در سال ۱۳۹۳، میزان اشتغال استان در بخش‌های عمده اقتصادی به صورت زیر می‌باشد:

کشاورزی ۲۲ درصد، صنعت ۳۸,۸ درصد، خدمات ۳۹,۲ درصد.
در سال ۱۳۹۳ نرخ بیکاری استان، ۷,۸ درصد بوده است که نسبت به نرخ بیکاری ۹,۶ درصدی سال ۱۳۹۲ حدود ۱,۸ درصد کاهش داشته است و رتبه ۲۶ کشور را از لحاظ وجود بیکاری دارا می‌باشد.

تورم:

در سال ۱۳۹۳ استان آذربایجان شرقی با ۱۴,۹ درصد نرخ تورم در رتبه ۲۲ کشوری در بین سایر استان‌ها قرار دارد. استان خراسان جنوبی با ۱۳,۸ درصد کمترین و استان قم با ۱۶,۹ درصد بیشترین میزان نرخ تورم را دارا می‌باشند.

سرمایه گذاری:

میزان کل سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در استان آذربایجان شرقی در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ به ترتیب ۳۶ و ۲۸ میلیون دلار می‌باشد. استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ رقم ۵۶ میلیون دلار و در سال ۱۳۹۳ رقم ۸۰ میلیون دلار سرمایه خارجی را جذب نموده است.

درآمد و اعتبارات:

مجموع درآمدهای استانی آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ مبلغ ۱۳۶۰۸ میلیارد ریال می‌باشد. میزان درآمدهای مالیاتی استان در سال ۱۳۹۳ مبلغ ۱۲۱۱۵ میلیارد ریال می‌باشد که ۸۹ درصد درآمدهای استانی را تشکیل می‌دهد. در سال ۱۳۹۳ سهم عملکرد اعتبارات استانی آذربایجان شرقی با ۳۹۲۴ میلیارد ریال به این شرح می‌باشد: اعتبارات هزینه‌ای ۵۳ درصد، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۴۶ درصد و اعتبارات تملک دارایی‌های مالی ۰,۳۲ درصد.

منابع و مصارف سیستم بانکی:

براساس اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۳ میزان سپرده‌های بانک‌ها و موسسات اعتباری استان (پس از کسر سپرده‌های قانونی) ۱۸۴۷۰۷ میلیارد ریال و مانده کل تسهیلات اعطایی (جاری و غیرجاری) ۱۶۰۷۴۵ میلیارد ریال می‌باشد. نسبت تسهیلات به سپرده‌های استان آذربایجان شرقی در سال مزبور ۸۷ درصد می‌باشد.

صنعت بیمه استان:

میزان حق بیمه تولیدی صنعت بیمه استان در سال ۱۳۹۳ با ۷۸۶۵ میلیارد ریال (۳,۸۳ درصد سهم از کل کشور) نسبت به سال ۱۳۹۲ رشد ۱۹,۲۱ درصدی داشته است. میزان خسارت پرداختی صنعت بیمه استان در سال ۱۳۹۳ با ۴۷۰۴ میلیارد ریال (۳,۷۷ درصد سهم از کل کشور) نسبت به سال ۱۳۹۲ رشد ۱۹,۰۴ درصدی داشته است.

بورس منطقه‌ای استان:

تعداد ۳۷۹۲ میلیون سهم به ارزش ۱۱۹۳۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ در بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی معامله شده است.

گمرکات استان:

در سال ۱۳۹۳ میزان وزنی صادرات گمرکات استان آذربایجان شرقی ۱۰۱۸ هزار تن (۷,۰۶ درصد کاهش نسبت به سال قبل) و ارزش دلاری صادرات گمرکات استان ۹۸۴ میلیون دلار (۳,۵۳ درصد کاهش نسبت به سال قبل) بوده است.

در سال ۱۳۹۳ میزان وزنی واردات گمرکات استان آذربایجان شرقی ۴۲۶ هزار تن (۴,۲ درصد کاهش نسبت به سال قبل) و ارزش دلاری واردات گمرکات استان ۱۰۱۴ میلیون دلار (۰,۶۸ درصد رشد نسبت به سال قبل) بوده است.

متوسط هزینه و درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری:

در سال ۱۳۹۳ متوسط کل هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری استان آذربایجان شرقی ۲۵۲ میلیون ریال (۷ درصد رشد نسبت به سال قبل) و متوسط درآمد ناخالص سالانه ۲۷۳ میلیون ریال (۱۸ درصد کاهش نسبت به سال قبل) بوده است.

مقدمه:

استان آذربایجان شرقی به دلیل داشتن اشتراکات فراوان با کشورهای همسایه، یکی از مهم‌ترین مناطق کشور در روابط خارجی محسوب می‌شود و موقعیت استراتژیکی بسیار بالائی را برای به وجود آمدن یک مرکز عمده تجاری بین‌المللی دارا می‌باشد.

از منظر بازرگانی داخلی، مرکز استان به دلیل دارا بودن امتیازات و برتری‌های ویژه در منطقه شمال غرب کشور، دارا بودن بازار وسیع (به عنوان تامین‌کننده اقلام مورد نیاز بازار در استان‌های اردبیل، زنجان، کردستان، آذربایجان غربی و خود استان)، موقعیت ویژه جغرافیائی، مرکزیت سیاسی، اداری و اقتصادی، از مهم‌ترین مراکز فعالیت بازرگانی در استان و کشور به شمار می‌رود.

در مورد بازرگانی خارجی، این استان به سبب موقعیت خاص استراتژیک و داشتن قابلیت‌های فراوان، مرکزی مناسب و با اهمیت برای فعالیتهای بازرگانی خارجی است.

اهم قابلیت‌های استان به طور مختصر عبارتند از:

- وجود مبادی ورودی و خروجی در منطقه مرزی جلفا و نوردوز، گمرکات سهلان، تبریز و جلفا با ظرفیتهای بالای ذخیره و انبار کالا؛
- موقعیت ویژه جغرافیائی که به عنوان چهارراه ارتباطی ایران و اروپا مطرح می‌باشد (وجود راه آهن جلفا)؛
- جمهوری ارمنستان به عنوان پلی برای ارتباط با جمهوری‌های تازه استقلال یافته، قفقاز و آسیای مرکزی مطرح می‌باشد؛
- وجود منطقه آزاد تجاری- صنعتی ارس در جلفا؛
- وجود منطقه ویژه اقتصادی سهلان؛
- نمایشگاه بین‌المللی تبریز؛
- تولیدات صنعتی، کشاورزی، محصولات باغی و به ویژه خشکبار و تولیدات کانی فلزی و غیرفلزی با قابلیت صادراتی بالا، وجود کارگاههای تولید فرشهای نفیس؛
- امکان برقراری پروازهای مستقیم بین تبریز - ترکیه و کشورهای اروپایی.

۱. مساحت و تقسیمات استان^۱

استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۱۶ تاسیس شده است و مرکز این استان، کلان‌شهر تبریز می‌باشد. این استان با ۴۵۴۹۱ کیلومتر مربع، ۲٫۸ درصد از مساحت کل کشور را تشکیل داده و از این جهت، یازدهمین استان ایران محسوب می‌شود.

استان آذربایجان شرقی در شمال غربی ایران واقع شده و رود ارس حدود شمالی آن را با جمهوری‌های آذربایجان، نخجوان و ارمنستان مشخص کرده است. رودهای قطور و آب‌های دریاچه ارومیه، مرز غربی آن با استان آذربایجان غربی را تشکیل می‌دهد. در جنوب کشیدگی رشته‌کوه‌ها، دره‌ها، جلگه‌ها و دشت‌ها موجب پیوستگی توپوگرافیک استان با استان‌های آذربایجان غربی و زنجان شده است. در شرق دره رودخانه دره رود، کوه‌های سبلان، چهل نور، گردنه صایین و رود قزل اوزن در جنوب، این منطقه را از استان اردبیل جدا می‌کند.

آذربایجان شرقی تحت تاثیر جریان مدیترانه‌ای از سمت غرب قرار دارد. این جریان منشأ قسمت اعظم نزولات جوی ایران می‌باشد، ورود آن به منطقه با تعدیل درجه حرارت و رطوبت هوا همراه است. جریان هوایی سیبری و آسیای مرکزی از سمت شمال و شمال شرق و جریان اطلس شمالی یا اسکاندیناوی از سمت شمال و شمال غرب نیز بر آب و هوای آذربایجان شرقی تاثیر می‌گذارد. بر اساس تقسیمات کشوری در پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۳، این استان دارای ۲۰ شهرستان، ۴۴ بخش، ۶۲ شهر و ۱۴۲ دهستان می‌باشد.

شهرستان‌های این استان عبارتند از: آذرشهر، اسکو، اهر، بستان‌آباد، بناب، تبریز، جلفا، چاراویماق، خداآفرین، سراب، شبستر، عجب‌شیر، کلیبر، مراغه، مرند، ملکان، میانه، ورزقان، هریس، هشترود.

۲. جمعیت استان^۲

براساس برآوردهای صورت گرفته برای سال ۱۳۹۳ جمعیت استان ۳,۸ میلیون نفر (۴,۸۹ درصد سهم از جمعیت کل کشور) اعلام شده است که دارای رتبه ششم کشوری می‌باشد. بر این اساس نرخ شهرنشینی استان در سال ۱۳۹۳ حدود ۷۰,۱۱ درصد (۲,۶۷ میلیون نفر) و سهم جمعیت روستایی و غیر ساکن استان در این سال ۲۹,۸۹ درصد (۱,۱۴ میلیون نفر) می‌باشد. جمعیت استان طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳ به‌طور متوسط سالانه حدود ۰,۷۲ درصد رشد داشته است.

در سال ۱۳۹۳ تعداد خانوارهای استان ۱,۲ میلیون خانوار برآورد شده و تعداد خانوارهای استان در فاصله سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳ به‌طور متوسط سالانه حدود ۳,۳۴ درصد رشد داشته است. ۸۵۹ هزار خانوار در مناطق شهری و ۳۴۸ هزار خانوار در مناطق روستایی سکونت داشته‌اند. بعد خانوار استان از ۴,۰۸ نفر در سال ۱۳۸۳ به ۳,۱۶ نفر در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

بررسی میزان جمعیت استان طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ نشان می‌دهد که با وجود رشد جمعیت استان، سهم جمعیت استان از جمعیت کل کشور روندی نزولی طی کرده و کاهش یافته است بطوریکه سهم جمعیت استان نسبت به جمعیت کل کشور از ۵,۱۹ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۴,۸۹ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

در سال ۱۳۹۰ شهر تبریز با ۴۵,۵۱ درصد سهم از کل جمعیت استان (۱,۶۹۵,۰۹۴ نفر) پرجمعیت‌ترین و شهرستان چاراویماق با ۰,۸۸ درصد سهم (۳۲,۷۴۵ نفر) کم‌جمعیت‌ترین شهرستان استان را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱. شاخص‌های جمعیتی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳

ردیف	سال	جمعیت کل استان (میلیون نفر)	درصد رشد سالانه جمعیت استان	سهم از کل کشور (درصد)	نرخ شهرنشینی (درصد)	درصد جمعیت روستائین (درصد)	تعداد خانوار استان (هزار خانوار)	بعد خانوار استان (نفر)
۱	۱۳۸۳	۳,۵۴	۰,۷۷	۵,۱۹	۶۵,۵۳	۳۴,۴۷	۸۶۹	۴,۰۸
۲	۱۳۸۴	۳,۵۷	۰,۷۹	۵,۱۵	۶۶,۱۱	۳۳,۸۹	۸۹۰	۴,۰۱
۳	۱۳۸۵	۳,۶۰	۰,۸۷	۵,۱۱	۶۶,۶۷	۳۳,۳۳	۹۱۲	۳,۹۵
۴	۱۳۸۶	۳,۶۲	۰,۵۷	۵,۰۷	۶۷,۴۱	۳۲,۵۹	۹۴۷	۳,۸۳
۵	۱۳۸۷	۳,۶۵	۰,۵۹	۵,۰۲	۶۸,۱۸	۳۱,۸۲	۹۸۲	۳,۷۱
۶	۱۳۸۸	۳,۶۷	۰,۶۱	۴,۹۸	۶۸,۹۹	۳۱,۰۱	۱۰۱۶	۳,۶۱
۷	۱۳۸۹	۳,۶۹	۰,۶۴	۴,۹۴	۶۹,۶۶	۳۰,۳۴	۱۰۵۱	۳,۵۱
۸	۱۳۹۰	۳,۷۳	۰,۹	۴,۹۶	۶۹,۲۵	۳۰,۷۵	۱۰۸۶	۳,۴۳
۹	۱۳۹۱	۳,۷۵	۰,۷۴	۴,۹۳	۶۹,۵۱	۳۰,۵۲	۱۱۲۵	۳,۳۴
۱۰	۱۳۹۲	۳,۷۸	۰,۷۵	۴,۹۱	۶۹,۸۱	۳۰,۲۱	۱۱۶۵	۳,۲۴
۱۱	۱۳۹۳	۳,۸۱	۰,۷۱	۴,۸۹	۷۰,۱۱	۲۹,۸۹	۱۲۰۶	۳,۱۶

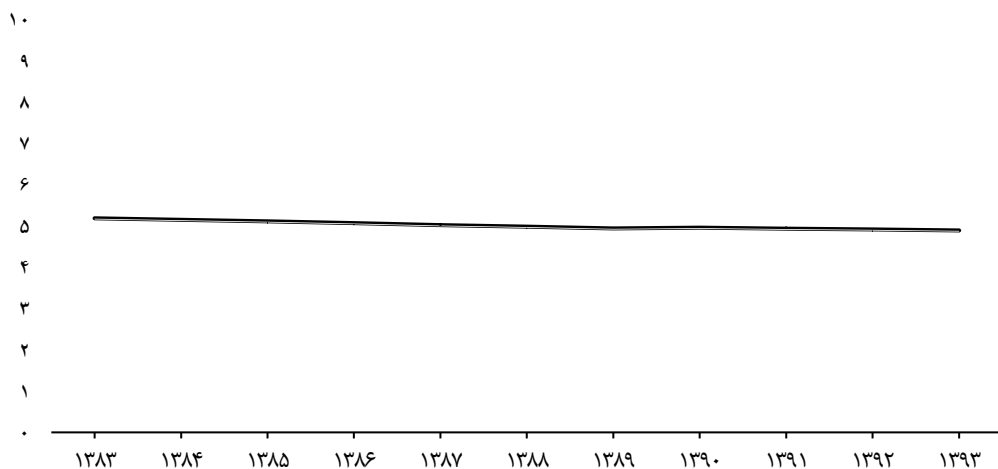
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

جدول ۲. جمعیت استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۰ به تفکیک شهرستان

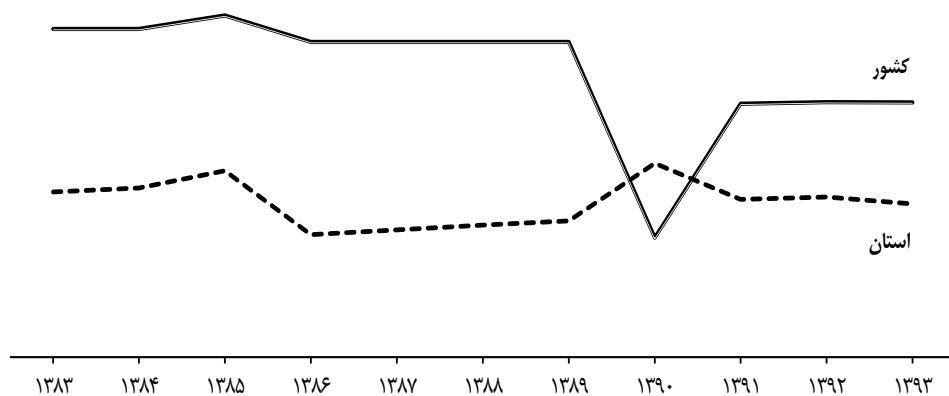
ردیف	شهرستان	تعداد جمعیت در سال ۱۳۸۹ (نفر)	تعداد جمعیت در سال ۱۳۹۰ (نفر)	درصد رشد سال ۹۰ نسبت به ۸۹	سهم از جمعیت استان در سال ۱۳۹۰ (درصد)	رتبه شهرستان در سال ۱۳۹۰
۱	تبریز	۱۶۱۷۷۹۹	۱۶۹۵۰۹۴	۴,۷۸	۴۵,۵۱	۱
۲	مراغه	۲۴۱۴۴۶	۲۴۷۶۸۱	۲,۵۸	۶,۶۵	۲
۳	مرند	۲۳۷۷۲۲	۲۳۹۲۰۹	۰,۶۳	۶,۴۲	۳
۴	میانه	۱۹۵۹۵۳	۱۸۵۸۰۶	-۵,۱۸	۴,۹۹	۴
۵	اهر	۱۵۳۱۷۴	۱۵۰۱۱۱	-۲	۴,۰۳	۵
۶	سراب	۱۳۶۸۷۳	۱۳۱۹۳۴	-۳,۶۱	۳,۵۴	۶
۷	بناب	۱۲۹۹۸۰	۱۲۹۷۹۵	-۰,۱۴	۳,۴۸	۷
۸	شبستر	۱۲۶۹۰۷	۱۲۴۴۹۹	-۱,۹	۳,۳۴	۸
۹	آذرشهر	۱۰۳۹۵۲	۱۰۷۵۷۹	۳,۴۹	۲,۸۹	۹
۱۰	ملکان	۱۰۳۹۹۲	۱۰۶۱۱۸	۲,۰۴	۲,۸۵	۱۰
۱۱	اسکو	۸۷۵۸۲	۹۸۹۸۸	۱۳,۰۲	۲,۶۶	۱۱
۱۲	بستان آباد	۹۹۶۰۹	۹۴۹۸۵	-۴,۶۴	۲,۵۵	۱۲
۱۳	هریس	۶۹۹۶۴	۶۷۸۲۰	-۳,۰۶	۱,۸۲	۱۳
۱۴	عجب شیر	۸۷۱۰۳	۶۶۷۴۶	-۲۳,۳۷	۱,۷۹	۱۴
۱۵	هشترود	۶۷۶۵۱	۶۰۸۲۲	-۱۰,۰۹	۱,۶۳	۱۵
۱۶	جلفا	۵۴۸۸۵	۵۵۱۶۶	۰,۵۱	۱,۴۸	۱۶
۱۷	کلیبر	۹۱۸۸۴	۴۸۸۳۷	-۴۶,۸۵	۱,۳۱	۱۷
۱۸	ورزقان	۴۹۲۸۴	۴۵۷۰۸	-۷,۲۶	۱,۲۳	۱۸
۱۹	خداآفرین	-	۳۴۹۷۷	-	۰,۹۴	۱۹
۲۰	چاراویماق	۳۵۵۱۰	۳۲۷۴۵	-۷,۷۹	۰,۸۸	۲۰
	کل جمعیت استان	۳۶۹۱۲۷۰	۳۷۲۴۶۲۰	۰,۹	۱۰۰	-

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

نمودار ۱. روند سهم جمعیت استان آذربایجان شرقی از جمعیت کل کشور طی سال‌های ۸۳-۹۳ (درصد)

نمودار ۲. مقایسه نرخ رشد جمعیت کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۸۳-۹۳ (درصد)

جدول ۳. جمعیت کشور به تفکیک استان در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	جمعیت کل (میلیون نفر)	سهم از کل کشور (درصد)	رتبه در کشور
۱	آذربایجان شرقی	۳,۸۱	۴,۸۹	۶
۲	آذربایجان غربی	۳,۲۰	۴,۱۱	۷
۳	اردبیل	۱,۲۸	۱,۶۴	۲۰
۴	اصفهان	۵,۰۱	۶,۴۳	۳
۵	البرز	۲,۵۵	۳,۲۷	۱۱
۶	ایلام	۰,۵۸	۰,۷۴	۳۱
۷	بوشهر	۱,۱۰	۱,۴۱	۲۳
۸	تهران	۱۲,۵۶	۱۶,۱۳	۱
۹	چهارمحال و بختیاری	۰,۹۲	۱,۱۹	۲۶
۱۰	خراسان جنوبی	۰,۷۶	۰,۹۸	۲۸
۱۱	خراسان رضوی	۶,۲۶	۸,۰۴	۲
۱۲	خراسان شمالی	۰,۹۰	۱,۱۵	۲۷
۱۳	خوزستان	۴,۷۲	۶,۰۷	۵
۱۴	زنجان	۱,۰۵	۱,۳۴	۲۵
۱۵	سمنان	۰,۶۶	۰,۸۵	۳۰
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲,۷۲	۳,۵۰	۱۰
۱۷	فارس	۴,۷۴	۶,۰۸	۴
۱۸	قزوین	۱,۲۴	۱,۵۹	۲۱
۱۹	قم	۱,۲۱	۱,۵۶	۲۲
۲۰	کردستان	۱,۵۲	۱,۹۶	۱۸
۲۱	کرمان	۳,۰۷	۳,۹۴	۹

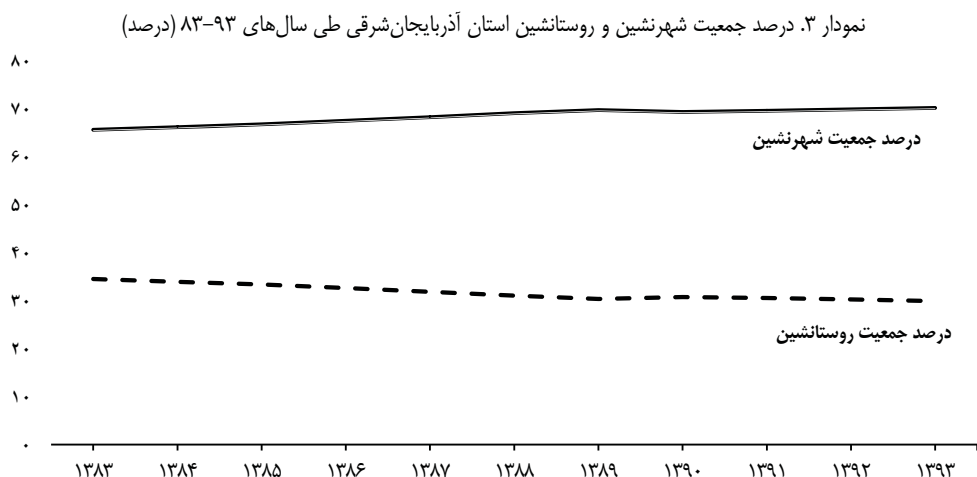
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

ادامه جدول ۳. جمعیت کشور به تفکیک استان در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	جمعیت کل (میلیون نفر)	سهم از کل کشور (درصد)	رتبه در کشور
۲۲	کرمانشاه	۱,۹۷	۲,۵۳	۱۳
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۰,۶۹	۰,۸۹	۲۹
۲۴	گلستان	۱,۸۷	۲,۴۰	۱۴
۲۵	گیلان	۲,۵۳	۳,۲۵	۱۲
۲۶	لرستان	۱,۸۰	۲,۳۱	۱۵
۲۷	مازندران	۳,۱۶	۴,۰۵	۸
۲۸	مرکزی	۱,۴۶	۱,۸۷	۱۹
۲۹	هرمزگان	۱,۶۸	۲,۱۵	۱۷
۳۰	همدان	۱,۷۹	۲,۲۹	۱۶
۳۱	یزد	۱,۰۷	۱,۳۷	۲۴
	کل جمعیت کشور	۷۷,۸۶	۱۰۰	-

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

جمعیت هر کشوری در اثر باروری، زاد و ولد و همچنین مهاجرت‌ها تغییر می‌یابد و نرخ باروری تابع وضعیت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه است. بررسی نموداری درصد رشد سالانه جمعیت استان طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ نشان می‌دهد نرخ رشد جمعیت استان طی این سال‌ها روندی نوسانی داشته و در برخی از سال‌ها نرخ رشد استان نسبت به سال‌های قبل کاهش یافته و سپس روندی افزایشی طی نموده است. طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ (به غیر از سال ۱۳۹۰) نرخ رشد سالانه جمعیت استان کمتر از نرخ رشد جمعیت کشوری بوده است. نرخ رشد جمعیت استان در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ حدود ۰,۷۱ درصد برآورد شده است.

طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ میزان شهرنشینی در استان روندی صعودی و میزان جمعیت روستانشین روندی کاهشی داشته است.

رشد شهرنشینی تابعی از چهار فرآیند مهاجرت، رشد طبیعی جمعیت، تغییر تعریف شهر و ادغام روستاهای اقماری و تاسیس شهرهای جدید است. بین افزایش جمعیت شهرنشین و مهاجرت همبستگی بالایی وجود دارد، بنابراین منشأ جمعیت شهرنشین تنها ناشی از افزایش طبیعی جمعیت شهرها نیست بلکه ناشی از مهاجرت روستائیان به شهرها می‌باشد.

مهاجرت از روستاها به شهرها یکی از انواع مهم مهاجرت در کل دنیا می‌باشد که به دلایل گوناگونی صورت می‌گیرد. عواملی مانند گسترش خدمات بهداشتی در شهرها، توسعه وسایل ارتباط جمعی و نیز ورود تکنولوژی جدید و مکانیزه شدن کشاورزی از علل تشدید مهاجرت روستائیان به نقاط شهری می‌باشند. علاوه بر جاذبه‌های شهرنشینی و رشد اشتغال صنعتی در شهرها عواملی مانند کمبود کار و فقر عمومی روستائیان، ترجیح دادن مشاغل صنعتی با دستمزد بالا بر کشاورزی، امید به آینده بهتر برای خود و فرزندان و توزیع نامناسب امکانات رفاهی شهر و روستا از دلایل اصلی مهاجرت روستائیان به شهرها می‌باشد.

در دهه‌های اخیر مهاجرت یکی از مسائل عمده اجتماعی ایران بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در دوره‌های اخیر همواره بیش از یک سوم رشد شهری کشور ناشی از مهاجرت می‌باشد. در خصوص آثار و پیامدهای مهاجرت در مبداء و مقصد می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- افزایش جمعیت شهری و شکل‌گیری حاشیه‌نشینی در مناطق شهری

۲- تغییر کالبد فیزیکی شهرها

۳- افزایش تقاضا برای خدمات شهری

۴- تخلیه جمعیتی روستاها (غلبه پیران و سالخوردگان در مناطق روستایی)

۵- ایجاد تنوع و آمیختگی فرهنگی در شهرها

۶- تبدیل جمعیت تولیدکننده به مصرف‌کننده

در کشور ایران یکی از دلایل مهاجرت روستائیان به شهرها تفاوت سطح زندگی شهر و روستا می‌باشد. تحقیقات نشان می‌دهد علت اصلی مهاجرت‌های روستایی در ایران انگیزه‌های اقتصادی و سپس اجتماعی می‌باشد که آنها را به شهرها کشانده است. کیفیت زندگی در مناطق شهری در مقایسه با سطح زندگی روستائیان بهتر است و همین امر یکی از دلایل گرایش روستائیان به سکونت در شهر می‌باشد. هجوم روستائیان به شهرها به علت وجود همین امکانات و برخورداری‌ها است و تا زمانی که این فاصله‌ها وجود داشته باشد شاهد مهاجرت از روستاها به شهرها خواهیم بود.

۳. حساب‌های منطقه‌ای استان در بخش‌های عمده اقتصادی (کشاورزی، صنعت و خدمات)

۳-۱- کل ارزش افزوده استان (به قیمت جاری و واقعی)

میزان کل ارزش افزوده استان در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری رقم ۳۵۰,۴۵۹ میلیارد ریال (۳,۵۱ درصد کشور) و به قیمت واقعی رقم ۱۹۶,۷۷۶ میلیارد ریال (۳,۵۱ درصد کشور) می‌باشد.

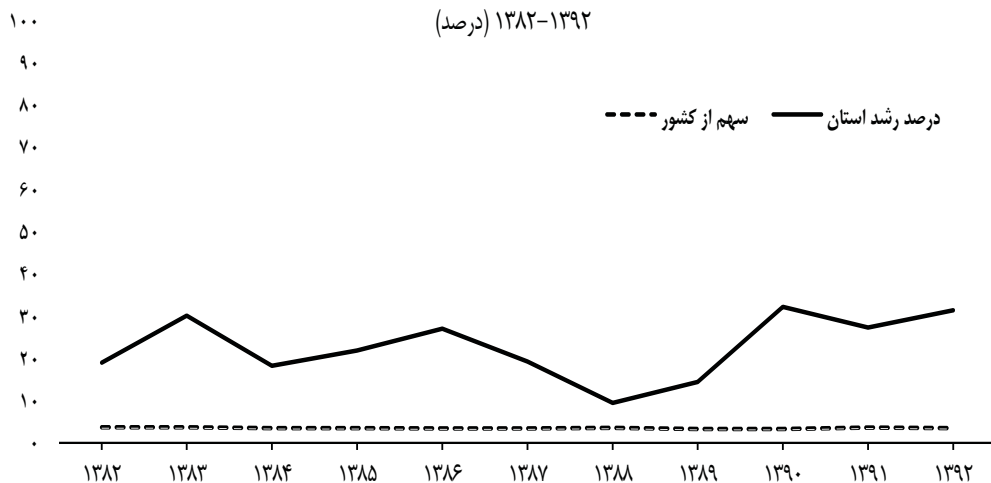
جدول ۴. ارزش افزوده استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲

رتبه در کشور	سهم از کشور (درصد)	قیمت واقعی		قیمت جاری		سال
		درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	
۶	۳,۷۵	۲,۸۷	۱۴۷,۱۷۸	۱۹,۰۳	۴۴,۴۴۸	سال ۱۳۸۲
۷	۳,۷۴	۱۱,۳۶	۱۶۳,۸۹۴	۳۰,۱۶	۵۷,۸۵۴	سال ۱۳۸۳
۷	۳,۵۲	۸,۷۴	۱۷۸,۲۲۰	۱۸,۲۹	۶۸,۴۳۷	سال ۱۳۸۴
۷	۳,۵۰	۹,۳۴	۱۹۴,۸۷۰	۲۱,۸۷	۸۳,۴۰۴	سال ۱۳۸۵
۶	۳,۴۸	۱۰,۵۱	۲۱۵,۳۵۷	۲۷,۰۴	۱۰۵,۹۵۶	سال ۱۳۸۶
۷	۳,۴۷	-۱,۳۵	۲۱۲,۴۴۱	۱۹,۳۰	۱۲۶,۴۰۲	سال ۱۳۸۷
۷	۳,۵۸	۱,۹۶	۲۱۶,۶۰۹	۹,۵۰	۱۳۸,۴۱۳	سال ۱۳۸۸
۷	۳,۳۰	-۱,۸۲	۲۱۲,۶۵۶	۱۴,۴۶	۱۵۸,۴۲۹	سال ۱۳۸۹
۶	۳,۳۴	-۱,۵۲	۲۰۹,۴۱۹	۳۲,۱۹	۲۰۹,۴۱۹	سال ۱۳۹۰
۶	۳,۶۳	-۳,۸۴	۲۰۱,۳۸۳	۲۷,۳۲	۲۶۶,۶۳۱	سال ۱۳۹۱
۸	۳,۵۱	-۲,۲۹	۱۹۶,۷۷۶	۳۱,۴۴	۳۵۰,۴۵۹	سال ۱۳۹۲

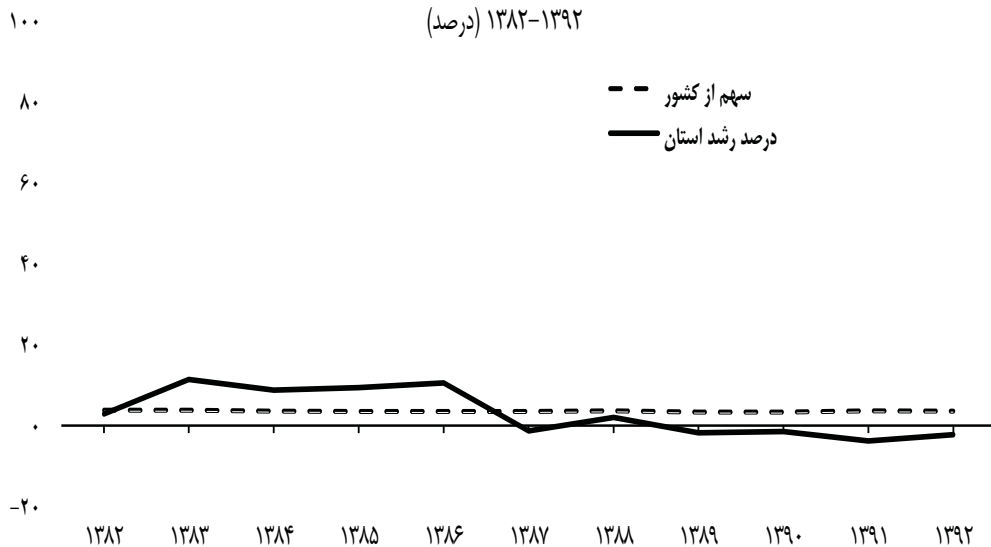
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

توضیح: در تمامی جداول این کتاب، قیمت واقعی از تقسیم قیمت جاری به شاخص بهای تولید کننده کشور (سال پایه ۱۳۹۰) محاسبه شده است.

نمودار ۴. سهم کشوری و درصد رشد ارزش افزوده استان آذربایجان شرقی به قیمت جاری طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ (درصد)

نمودار ۵. سهم کشوری و درصد رشد ارزش افزوده استان آذربایجان شرقی (به قیمت واقعی) طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ (درصد)

طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۷ (به غیر از سال ۱۳۸۸) میزان ارزش افزوده استان (به قیمت واقعی) نسبت به سال‌های قبل کاهش یافته است به‌طوری‌که در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ حدود ۲,۲۹ درصد کاهش داشته است.

سهم ارزش افزوده استان از کل کشور طی سال‌های مورد بررسی یک روند تقریباً ثابت با شیب بسیار ملایم نزولی و نوسانی به‌شرح زیر طی نموده است:

- سهم ارزش افزوده از ۳,۷۵ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۳,۵۱ درصد در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است.

جدول ۵. کل ارزش افزوده استان‌ها (به قیمت جاری و واقعی) در سال ۱۳۹۲

ردیف	استان	قیمت جاری (میلیارد ریال)	قیمت واقعی (میلیارد ریال)	سهم از کشور (درصد)	رتبه در کشور
۱	آذربایجان شرقی	۳۵۰,۴۵۹	۱۹۶,۷۷۶	۳,۵۱	۸
۲	آذربایجان غربی	۲۲۴,۹۵۹	۱۲۶,۳۱۰	۲,۲۵	۱۳
۳	اردبیل	۱۱۳,۲۱۱	۶۳,۵۶۶	۱,۱۳	۲۳
۴	اصفهان	۷۰۸,۶۶۷	۳۹۷,۹۰۴	۷,۰۹	۳
۵	البرز	۲۸۷,۷۲۸	۱۶۱,۵۵۴	۲,۸۸	۱۰
۶	ایلام	۸۰,۶۲۰	۴۵,۲۶۶	۰,۸۱	۲۸
۷	بوشهر	۴۰۸,۲۳۷	۲۲۹,۲۱۸	۴,۰۸	۶
۸	تهران	۲,۲۵۷,۷۱۲	۱,۲۶۷,۶۶۵	۲۲,۵۹	۱
۹	چهارمحال و بختیاری	۶۸,۴۹۸	۳۸,۴۶۱	۰,۶۹	۲۹
۱۰	خراسان جنوبی	۵۱,۸۰۱	۲۹,۰۸۵	۰,۵۲	۳۱
۱۱	خراسان رضوی	۵۵۹,۹۶۹	۳۱۴,۴۱۳	۵,۶۰	۴
۱۲	خراسان شمالی	۶۰,۵۰۹	۳۳,۹۷۵	۰,۶۱	۳۰

ادامه جدول ۵. کل ارزش افزوده استان‌ها (به قیمت جاری و واقعی) در سال ۱۳۹۲

ردیف	استان	قیمت جاری (میلیارد ریال)	قیمت واقعی (میلیارد ریال)	سهم از کشور (درصد)	رتبه در کشور
۱۳	خوزستان	۱,۰۶۳,۹۲۳	۵۹۷,۳۷۴	۱۰,۶۴	۲
۱۴	زنجان	۹۴,۳۲۱	۵۲,۹۶۰	۰,۹۴	۲۷
۱۵	سمنان	۹۴,۱۹۷	۵۳,۲۸۳	۰,۹۵	۲۶
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۳۲,۳۱۰	۷۴,۲۹۰	۱,۳۲	۲۰
۱۷	فارس	۴۸۰,۷۱۱	۲۶۹,۹۱۰	۴,۸۱	۵
۱۸	قزوین	۱۵۵,۹۰۶	۸۷,۵۳۹	۱,۵۶	۱۹
۱۹	قم	۱۰۳,۵۱۴	۵۸,۱۲۱	۱,۰۴	۲۵
۲۰	کردستان	۱۰۴,۴۱۳	۵۸,۶۲۶	۱,۰۴	۲۴
۲۱	کرمان	۳۰۷,۵۹۶	۱۷۲,۷۱۰	۳,۰۸	۹
۲۲	کرمانشاه	۱۶۹,۸۰۰	۹۵,۳۴۰	۱,۷۰	۱۶
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۶۱,۹۲۰	۹۰,۹۱۵	۱,۶۲	۱۷
۲۴	گلستان	۱۲۸,۱۳۱	۷۱,۹۴۳	۱,۲۸	۲۲
۲۵	گیلان	۲۲۹,۶۶۰	۱۲۸,۹۵۰	۲,۳۰	۱۲
۲۶	لرستان	۱۲۹,۰۲۳	۷۲,۴۴۴	۱,۲۹	۲۱
۲۷	مازندران	۳۶۰,۰۵۰	۲۰۲,۱۶۲	۳,۶۰	۷
۲۸	مرکزی	۲۱۱,۲۹۱	۱۱۸,۶۳۶	۲,۱۱	۱۴
۲۹	هرمزگان	۲۵۲,۲۸۷	۱۴۱,۶۵۵	۲,۵۲	۱۱
۳۰	همدان	۱۵۷,۰۴۴	۸۸,۱۷۷	۱,۵۷	۱۸
۳۱	یزد	۱۹۰,۱۴۸	۱۰۶,۷۶۵	۱,۹۰	۱۵
	کل ارزش افزوده کشور	۹,۹۹۶,۳۸۷	۵,۶۱۲,۷۹۴	۱۰۰	-

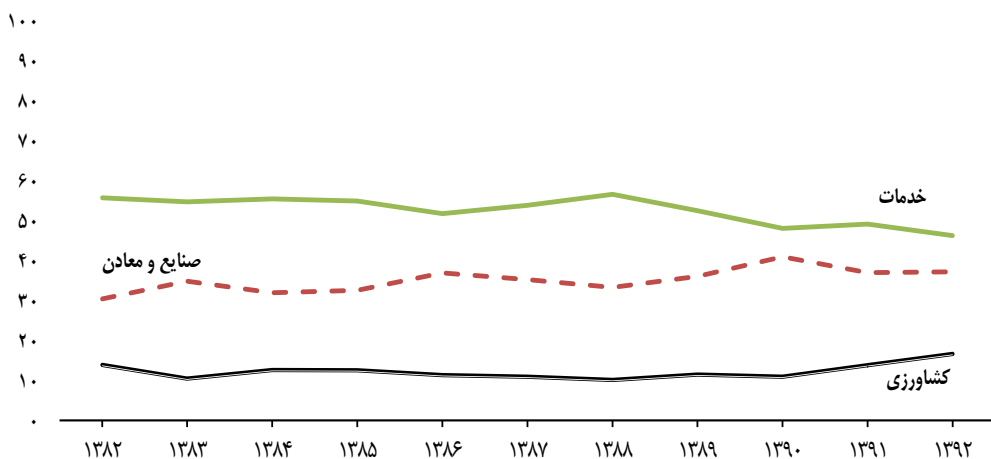
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

۳-۲- سهم بخش‌های اقتصادی در ارزش افزوده استان

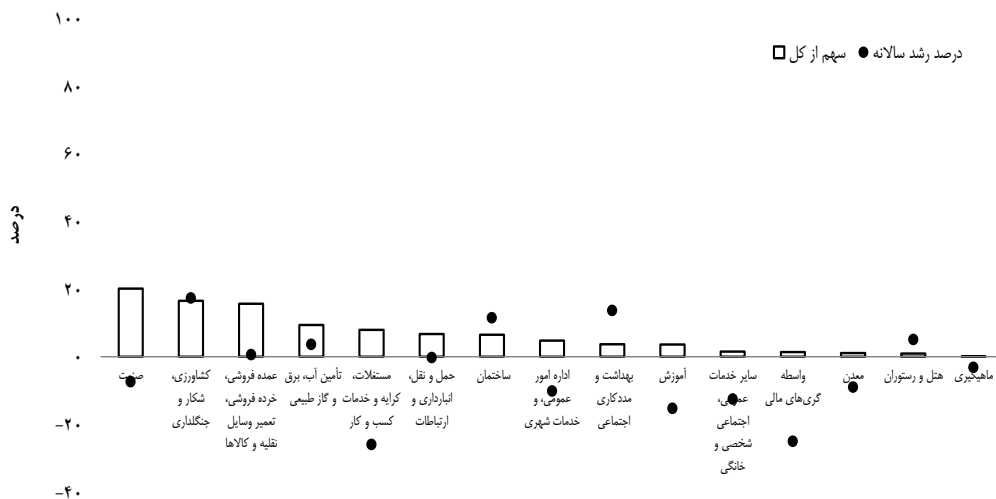
طی سال‌های ۹۲-۸۲ بیشترین میزان ارزش افزوده استان به بخش خدمات و کمترین میزان به بخش کشاورزی اختصاص داشته است. در سال ۱۳۹۲ سهم ارزش افزوده سه بخش عمده اقتصادی از کل ارزش افزوده استان به شرح زیر می‌باشد:

- بخش کشاورزی ۱۶,۶۴ درصد؛
- بخش صنایع و معادن ۳۷,۱۴ درصد؛
- بخش خدمات ۴۶,۲۲ درصد.

نمودار ۶ سهم بخش‌های اقتصادی در ارزش افزوده استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ (درصد)

نمودار ۷. درصد رشد سالانه و سهم ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی استان آذربایجان شرقی به قیمت واقعی در سال ۱۳۹۲

مطابق نمودار فوق بیشترین میزان ارزش افزوده استان به قیمت واقعی در سال ۱۳۹۲ براساس ۱۵

گروه اصلی به بخش‌های زیر اختصاص دارد:

- بخش «صنعت» ۲۰,۱۶ درصد سهم؛
- بخش «کشاورزی، شکار و جنگلداری» ۱۶,۵۷ درصد سهم؛
- بخش «عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای» ۱۵,۶۵ درصد سهم.

۳-۳- ارزش افزوده بخش کشاورزی

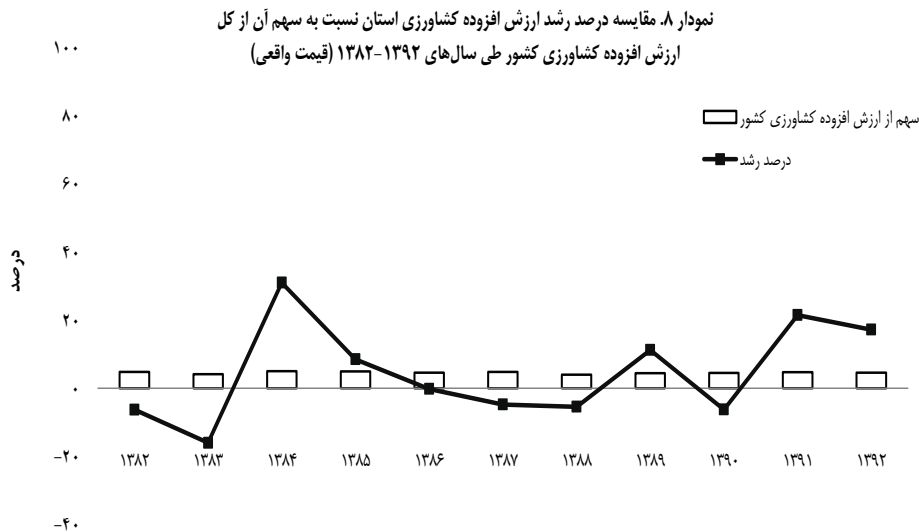
شرایط آب و هوایی، ویژگی‌های خاک و موقعیت جغرافیایی منطقه، استان را به منطقه‌ای مناسب و مستعد برای کشاورزی تبدیل کرده است. در این منطقه، محصولات مختلف باغی، زراعی، سبزی و صیفی و حبوبات به‌دست می‌آید که ضمن تامین مصرف داخلی به خارج از منطقه و کشور هم صادر می‌شود. این استان به دلیل وجود خاک متنوع و حاصل‌خیز و منابع طبیعی وسیع، یکی از مراکز عمده کشور در زمینه فعالیت‌های بخش کشاورزی به حساب می‌آید.

جدول ۶. ارزش افزوده بخش کشاورزی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲

رتبه در کشور	سهم از کشور (درصد)	قیمت واقعی		قیمت جاری		سال
		درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	
۸	۴,۸۱	-۶,۲۶	۲۰,۵۰۴	۸,۴۶	۶,۱۹۲	سال ۱۳۸۲
۱۰	۴,۱۳	-۱۵,۹۹	۱۷,۲۲۵	-۱,۸۰	۶,۰۸۰	سال ۱۳۸۳
۷	۵,۰۳	۳۱,۰۲	۲۲,۵۶۹	۴۲,۵۳	۸,۶۶۶	سال ۱۳۸۴
۸	۴,۹۹	۸,۵۴	۲۴,۴۹۵	۲۰,۹۷	۱۰,۴۸۴	سال ۱۳۸۵
۸	۴,۵۹	-۰,۱۶	۲۴,۴۵۷	۱۴,۷۷	۱۲,۰۳۳	سال ۱۳۸۶
۸	۴,۷۹	-۴,۷۵	۲۳,۲۹۶	۱۵,۲۰	۱۳,۸۶۱	سال ۱۳۸۷
۹	۴,۰۱	-۵,۴۱	۲۲,۰۳۶	۱,۵۹	۱۴,۰۸۱	سال ۱۳۸۸
۸	۴,۴۵	۱۱,۲۵	۲۴,۵۱۶	۲۹,۷۱	۱۸,۲۶۵	سال ۱۳۸۹
۷	۴,۵۳	-۶,۲۳	۲۲,۹۹۰	۲۵,۸۷	۲۲,۹۹۰	سال ۱۳۹۰
۶	۴,۷۳	۲۱,۴۹	۲۷,۹۳۰	۶۰,۸۵	۳۶,۹۷۹	سال ۱۳۹۱
۶	۴,۶۲	۱۷,۲۳	۳۲,۷۴۲	۵۷,۶۹	۵۸,۳۱۳	سال ۱۳۹۲

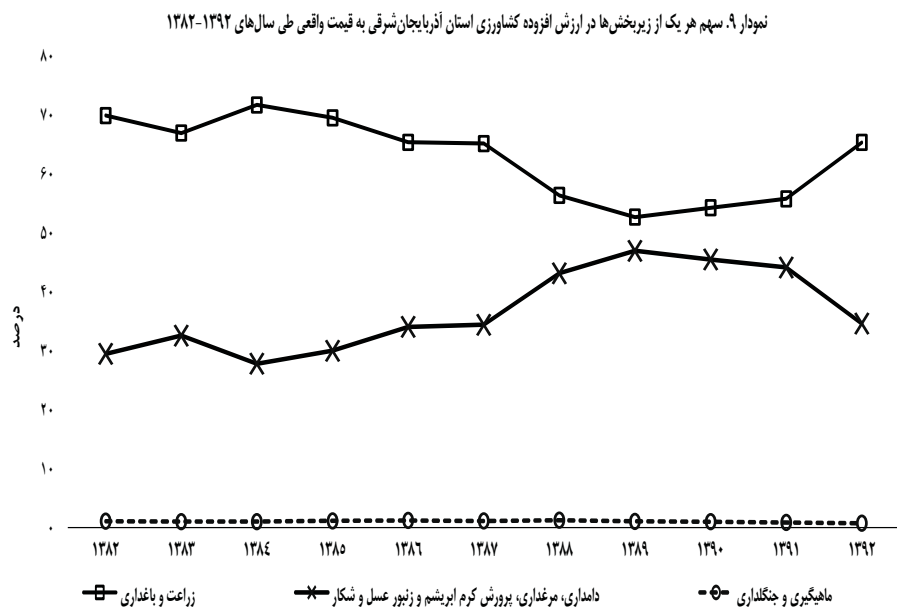
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

ارزش افزوده بخش کشاورزی به قیمت واقعی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل ۱۷,۲۳ درصد رشد داشته است. رشد این بخش در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به ترتیب ۶,۲۳- و ۲۱,۴۹ درصد بوده است.

وضعیت ارزش افزوده زیربخش‌های کشاورزی استان طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ با توجه به سهم هر بخش از ارزش افزوده کشاورزی استان به شرح زیر می‌باشد:

- سهم بخش «زراعت و باغداری» از ۶۹,۵۷ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۶۴,۸۹ درصد در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است؛
- سهم بخش «دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار» از ۲۹,۳۴ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۳۴,۳۸ درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است؛
- با توجه به سهم ۹۹ درصدی مجموع دو بخش فوق، سایر بخش‌های کشاورزی یعنی «جنگلداری» و «ماهیکیری» تاثیر چندانی در کاهش یا رشد ارزش افزوده کشاورزی استان ندارند.

جدول ۷. ارزش افزوده زیربخش‌های کشاورزی استان به قیمت واقعی طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲

شرح	رقم (میلیارد ریال)		سهم از کل بخش کشاورزی (درصد)		متوسط رشد سالانه (درصد)
	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۹۲	
زراعت و باغداری	۱۴۲۶۵	۲۱۲۴۷	۶۹,۵۷	۶۴,۸۹	۴,۰۶
دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار	۶۰۱۶	۱۱۲۵۵	۲۹,۳۴	۳۴,۳۸	۶,۴۶
جنگلداری	۱۷۷	۹۵	۰,۸۶	۰,۲۹	-۶,۰۵
ماهیگیری	۴۵	۱۴۴	۰,۲۲	۰,۴۴	۱۲,۳۴
کل بخش کشاورزی	۲۰۵۰۴	۳۲۷۴۲	۱۰۰	۱۰۰	۴,۷۹

مأخذ: محاسبات گزارش

عمده دلایل کاهش و پایین بودن سهم ارزش افزوده کشاورزی استان به شرح زیر می‌باشد:

- سرمازدگی محصولات کشاورزی، وقوع خشکسالی و کاهش نزولات جوی؛
- کم بودن قیمت محصولات دامی و بالا رفتن هزینه‌های تولید این محصولات؛
- افزایش قیمت نهاده‌ها و ماشین‌آلات کشاورزی و عدم تناسب آن با قیمت فروش محصولات تولیدی بخش فوق؛
- تغییر کاربری اراضی زراعی و باغی و افزایش حوزه استحفاظی شهرها، موجب خارج شدن اراضی مستعد از چرخه تولید شده و پیامد آن کاهش تولید در این بخش می‌باشد؛
- پراکندگی و کوچکی واحدهای بهره‌برداری کشاورزی که فعالیت و تولید در این بخش را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛
- پائین بودن راندمان آبیاری و سستی بودن روش‌های استفاده از آب؛
- واردات بی‌رویه محصولات کشاورزی.

۳-۴- ارزش افزوده بخش صنایع و معادن

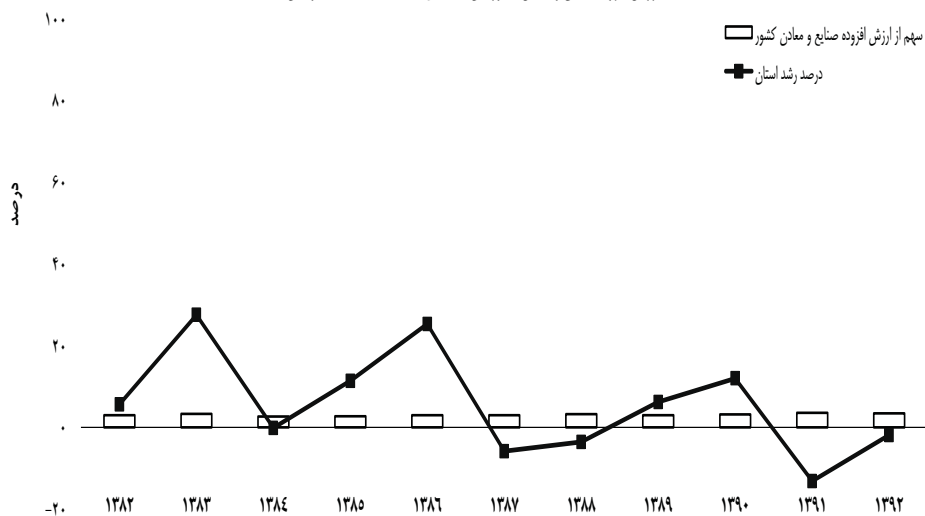
آذربایجان شرقی با تمرکز صنایع تولید ماشین آلات و تجهیزات در مرکز استان یکی از قطب‌های صنعتی کشور به شمار می‌رود. ارزش افزوده صنایع و معادن استان به قیمت واقعی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل از خود ۱,۸۹ درصد کاهش داشته است.

جدول ۸. ارزش افزوده بخش صنایع و معادن استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲

رتبه در کشور	سهم از کشور (درصد)	قیمت واقعی		قیمت جاری		سال
		درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	
۷	۲,۹۶	۵,۶۰	۴۴۷۳۶	۲۲,۱۸	۱۳۵۱۰	سال ۱۳۸۲
۶	۳,۲۸	۲۷,۵۰	۵۷۰۴۰	۴۹,۰۳	۲۰۱۳۵	سال ۱۳۸۳
۷	۲,۶۷	-۰,۱۶	۵۶۹۴۸	۸,۶۱	۲۱۸۶۸	سال ۱۳۸۴
۸	۲,۷۳	۱۱,۳۸	۶۳۴۲۶	۲۴,۱۴	۲۷۱۴۶	سال ۱۳۸۵
۶	۲,۹۷	۲۵,۲۶	۷۹۴۴۹	۴۳,۹۹	۳۹۰۸۹	سال ۱۳۸۶
۶	۲,۹۶	-۵,۸۴	۷۴۸۰۶	۱۳,۸۷	۴۴۵۱۰	سال ۱۳۸۷
۷	۳,۲۱	-۳,۵۷	۷۲۱۳۳	۳,۵۶	۴۶۰۹۳	سال ۱۳۸۸
۸	۲,۹۵	۶,۱۸	۷۶۵۹۴	۲۳,۸۰	۵۷۰۶۲	سال ۱۳۸۹
۸	۳,۱۷	۱۱,۹۷	۸۵۷۶۵	۵۰,۳۰	۸۵۷۶۵	سال ۱۳۹۰
۶	۳,۵۷	-۱۳,۱۴	۷۴۴۹۶	۱۵,۰۰	۹۸۶۳۳	سال ۱۳۹۱
۷	۳,۴۲	-۱,۸۹	۷۳۰۸۸	۳۱,۹۷	۱۳۰۱۶۹	سال ۱۳۹۲

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

نمودار ۱۰. مقایسه درصد رشد ارزش افزوده صنایع و معادن استان نسبت به سهم آن از کل ارزش افزوده صنایع و معادن کشور طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ (قیمت واقعی)

سهم هر یک از چهار گروه اصلی بخش صنایع و معادن از کل ارزش افزوده استان و درصد رشد

آنها در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل به شرح زیر می باشد:

- ۱- صنعت ۲۰,۱۶ درصد سهم (دارای ۷,۳۸ درصد کاهش)
- ۲- تامین آب، برق و گاز طبیعی ۹,۳۸ درصد سهم (دارای ۳,۶۳ درصد رشد)
- ۳- ساختمان ۶,۴۹ درصد سهم (دارای ۱۱,۵۵ درصد رشد)
- ۴- معدن ۱,۱۲ درصد سهم (دارای ۸,۹۹ درصد کاهش)

جدول ۹. ارزش افزوده زیربخش‌های صنایع و معادن استان به قیمت واقعی طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲

شرح	رقم (میلیارد ریال)		سهم از کل بخش صنایع و معادن (درصد)		متوسط رشد سالانه (درصد)
	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۹۲	
توزیع گاز طبیعی	۱۹۳۳	۱۳۲۰۹	۴,۳۲	۱۸,۰۷	۲۱,۱۹
ساخت کک، فراورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای	۳۰۶۱	۱۰۱۵۸	۶,۸۴	۱۳,۹۰	۱۲,۷۴
ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها	۴۲۷۴	۸۵۲۰	۹,۵۵	۱۱,۶۶	۷,۱۴
ساختمان‌های مسکونی	۳۳۹۸	۷۲۴۶	۷,۶۰	۹,۹۱	۷,۸۶
سایر ساختمان‌ها	۵۶۷۲	۵۵۱۶	۱۲,۶۸	۷,۵۵	-۰,۲۸
برق	۱۵۱۲	۴۸۵۳	۳,۳۸	۶,۶۴	۱۲,۳۷
ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۶۰۶۴	۳۶۵۷	۱۳,۵۵	۵,۰۰	-۴,۹۳
ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی	۳۳۹۶	۳۵۰۸	۷,۵۹	۴,۸۰	۰,۳۲
ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶۵۷	۲۳۱۲	۵,۹۴	۳,۱۶	-۱,۳۸
ساخت فلزات اساسی	۶۸۵	۲۲۴۹	۱,۵۳	۳,۰۸	۱۲,۶۳
سایر معادن	۴۳۳	۲۱۹۶	۰,۹۷	۳,۰۱	۱۷,۶۴
ساخت محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین‌آلات و تجهیزات	۱۴۶۴	۱۹۶۹	۳,۲۷	۲,۶۹	۳,۰۱
ساخت منسوجات	۴۱۹۳	۱۸۴۹	۹,۳۷	۲,۵۳	-۷,۸۶
ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	۴۲۲	۱۲۹۹	۰,۹۴	۱,۷۸	۱۱,۹۰
ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر	۱۳۳۲	۱۲۷۹	۲,۹۸	۱,۷۵	-۰,۴
ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۹۰۶	۹۱۴	۲,۰۳	۱,۲۵	۰,۰۹
ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۷۸۳	۶۳۹	۱,۷۵	۰,۸۷	-۲,۰۱
دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی	۷۹۱,۰	۴۱۶,۱	۱,۷۷	۰,۵۷	-۶,۲۲
آب	۳۸۷	۳۸۸	۰,۸۷	۰,۵۳	۰,۰۲

مأخذ: محاسبات گزارش

ادامه جدول ۹. ارزش افزوده زیربخش‌های صنایع و معادن استان به قیمت واقعی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲

شرح	رقم (میلیارد ریال)		سهم از کل بخش صنایع و معادن (درصد)		متوسط رشد سالانه (درصد)
	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۹۲	
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۶۶	۲۷۲	۰,۵۹	۰,۳۷	۰,۲۳
ساخت چوب و محصولات چوبی	۴۹۶	۲۲۸	۱,۱۱	۰,۳۱	-۷,۴۵
باز یافت	۹	۱۱۰	۰,۰۲	۰,۱۵	۲۸,۱۵
ساخت ابزار پزشکی، ابزار آبتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت	۶۹	۹۹	۰,۱۵	۰,۱۴	۳,۷۲
ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز	۲۸۰	۹۱	۰,۶۲	۰,۱۲	-۱۰,۶۳
انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۴۴	۷۳	۰,۱۰	۰,۱۰	۵,۱۰
ساخت سایر تجهیزات حمل و نقل	۱۸۸	۲۸	۰,۴۲	۰,۰۴	-۱۷,۲۹
ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	۱۸	۵	۰,۰۴	۰,۰۱	-۱۲,۱۲
ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۴	۵	۰,۰۱	۰,۰۱	۱,۵۴
ساخت محصولات از توتون و تنباکو	۰	۰	۰	۰	-
نفت خام و گاز طبیعی	۰	۰	۰	۰	-
کل بخش صنعت و معدن	۴۴۷۳۶	۷۳۰۸۸	۱۰۰	۱۰۰	۵,۰۳

مأخذ: محاسبات گزارش

تغییرات ایجاد شده در سهم برخی از زیر بخش‌های ارزش افزوده صنعت و معدن استان طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ به شرح زیر می‌باشد:

- سهم بخش «توزیع گاز طبیعی» از ۴ تا ۸ درصد طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۲ به ۱۸,۰۷ درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است.
- سهم بخش «ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای» در ایجاد ارزش افزوده صنعت و معدن استان از ۳ تا ۷ درصد طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۲، به ۱۷,۱۹ درصد در سال ۱۳۹۱ و ۱۳,۹ درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است.

- سهم «ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها» با طی روندی نزولی و نوسانی به ۸,۷ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش و به ۱۱,۶۶ درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است.
- سهم ارزش افزوده «ساخت‌های مسکونی» با طی روندی صعودی به ۱۵,۶۱ درصد در سال ۱۳۸۷ رسیده سپس از سال ۱۳۸۸ روندی نزولی و نوسانی طی کرده و به ۹,۹۱ درصد در سال ۱۳۹۲ رسیده است.
- مقایسه ارزش افزوده گروه‌های مختلف صنعت و معدن نشان می‌دهد که ظرفیت‌های بالقوه استان در ایجاد و افزایش ارزش افزوده استان نقش چندانی ندارد. این گروه‌ها عبارتند از:
 - ۱- دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی
 - ۲- ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها
 - ۳- ساخت منسوجات
 - ۴- معادن
 - ۵- صنعت مبلمان
- از مهمترین عوامل موثر بر کاهش ارزش افزوده این بخش می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- متأثر شدن اقتصاد کشور از بحران اقتصاد جهانی و به تبع آن تاثیرگذاری آن بر اقتصاد استان از جمله بخش صنعت و معدن؛
- محدودیت در عقد قراردادهای خرید ماشین‌آلات و تکنولوژی روز؛
- واردات بی‌رویه و عدم حمایت از تولیدکنندگان داخلی؛
- پائین بودن بهره‌وری در بخش تولید استان؛
- مشکل تامین نقدینگی واحدهای تولیدی و صنعتی به علت طولانی بودن پروسه دریافت تسهیلات بانکی و همچنین پائین بودن مهلت بازپرداخت تسهیلات سرمایه در گردش؛
- سیاست‌گذاری‌های نادرست در بازار ارز و گرفتن توان رقابت از تولیدکنندگان داخلی؛
- گسترش روزافزون قاچاق کالا در کشور؛
- عدم توجه به تحقیق و توسعه و ارتقاء سطح تکنولوژی؛
- عدم ثبات شرایط اقتصادی و کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در بخش تولید.

۳-۵- ارزش افزوده بخش خدمات

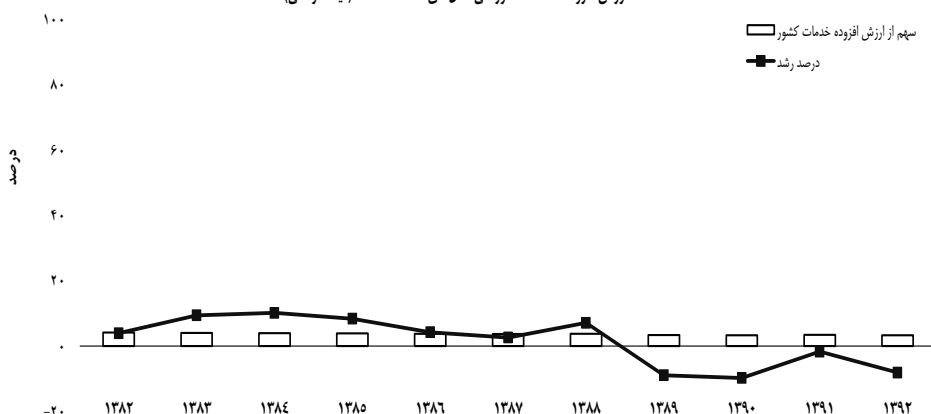
استان آذربایجان شرقی به سبب موقعیت خاص استراتژیک و داشتن قابلیت‌های فراوان، مرکزی مناسب و با اهمیت برای فعالیت‌های بازرگانی خارجی به‌شمار می‌رود. از بابت بازرگانی داخلی، شهر تبریز به دلیل دارا بودن امتیازات و برتری‌های ویژه در منطقه شمال غرب کشور، دارا بودن بازار وسیع (به عنوان تامین کننده اقلام مورد نیاز بازار در استان‌های اردبیل، زنجان، کردستان، آذربایجان غربی و خود استان) موقعیت ویژه جغرافیایی و مرکزیت سیاسی، اداری و اقتصادی، از مهم‌ترین مراکز فعالیت بازرگانی در استان و کشور به‌شمار می‌رود.

جدول ۱۰. ارزش افزوده بخش خدمات استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲

رتبه در کشور	سهم از کشور (درصد)	قیمت واقعی		قیمت جاری		سال
		درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	
۶	۴,۱۳	۳,۹۴	۸۱۹۳۹	۲۰,۲۶	۲۴۷۴۵	سال ۱۳۸۲
۶	۴,۰۳	۹,۳۹	۸۹۶۲۹	۲۷,۸۶	۳۱۶۳۹	سال ۱۳۸۳
۶	۳,۹۷	۱۰,۱۳	۹۸۷۰۴	۱۹,۸۰	۳۷۹۰۲	سال ۱۳۸۴
۷	۳,۸۸	۸,۳۵	۱۰۶۹۴۹	۲۰,۷۷	۴۵۷۷۴	سال ۱۳۸۵
۷	۳,۷۴	۴,۲۱	۱۱۱۴۵۱	۱۹,۷۹	۵۴۸۳۴	سال ۱۳۸۶
۷	۳,۶۸	۲,۵۹	۱۱۴۳۳۹	۲۴,۰۷	۶۸۰۳۲	سال ۱۳۸۷
۷	۳,۷۷	۷,۰۸	۱۲۲۴۴۰	۱۵,۰۰	۷۸۲۳۹	سال ۱۳۸۸
۷	۳,۳۹	-۸,۹۰	۱۱۱۵۴۶	۶,۲۲	۸۳۱۰۲	سال ۱۳۸۹
۸	۳,۲۹	-۹,۷۶	۱۰۰۶۶۴	۲۱,۱۳	۱۰۰۶۶۴	سال ۱۳۹۰
۸	۳,۴۴	-۱,۷۰	۹۸۹۵۷	۳۰,۱۵	۱۳۱۰۱۹	سال ۱۳۹۱
۸	۳,۲۹	-۸,۰۹	۹۰۹۴۷	۲۳,۶۳	۱۶۱۹۷۷	سال ۱۳۹۲

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

نمودار ۱۱. مقایسه درصد رشد ارزش افزوده خدمات استان نسبت به سهم آن از کل ارزش افزوده خدمات کشور طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ (قیمت واقعی)

رشد ارزش افزوده بخش خدمات استان به قیمت واقعی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ روندی نوسانی و نزولی داشته است. میزان ارزش افزوده این بخش از سال ۱۳۸۹ کاهش یافته است، بطوریکه در سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به ترتیب ۸،۰۹، ۹،۷۶، ۱،۷ و ۸،۰۹ درصد نسبت به سال قبل دارای کاهش بوده است.

سهم هر یک از گروه‌های اصلی بخش خدمات از کل ارزش افزوده استان و درصد رشد آن‌ها در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل به شرح زیر می‌باشد:

۱- عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها دارای ۱۵،۶۵ درصد سهم (۰،۶۳ درصد رشد)

۲- مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار دارای ۷،۹۷ درصد سهم (۲۵،۹۱ درصد کاهش)

۳- حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات دارای ۶،۷۳ درصد سهم (۰،۲ درصد کاهش)

۴- اداره امور عمومی، و خدمات شهری دارای ۴،۷۷ درصد سهم (۱۰،۰۹ درصد کاهش)

۵- بهداشت و مددکاری اجتماعی دارای ۳،۶۹ درصد سهم (۱۳،۶۶ درصد رشد)

۶- آموزش دارای ۳،۶۰ درصد سهم (۱۵،۳۳ درصد کاهش)

۷- سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی دارای ۱،۵ درصد سهم (۱۲،۵۳ درصد کاهش)

۸- واسطه‌گری‌های مالی دارای ۱،۳۸ درصد سهم (۲۴،۹۴ درصد کاهش)

۹- هتل و رستوران ۰،۹۳ درصد سهم (دارای ۵،۱۰ درصد رشد)

۳-۶- تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت جاری

تولید ناخالص داخلی بانفت استان (به قیمت جاری) در سال ۱۳۹۲ مبلغ ۳۵۳,۰۱۸ میلیارد ریال (۳,۵۱ درصد کشوری و دارای رتبه هشتم) می‌باشد.

تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان (به قیمت جاری) در سال ۱۳۹۲ مبلغ ۳۳۴,۷۸۴ میلیارد ریال (۳,۸۲ درصد کشوری و دارای رتبه هشتم) می‌باشد.

جدول ۱۱. تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ به قیمت جاری

سال	مبلغ تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)		سهم تولید ناخالص داخلی استان از کل کشور (درصد)		رتبه تولید ناخالص داخلی استان در کل کشور		درصد رشد تولید ناخالص داخلی استان نسبت به سال قبل (درصد)	
	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت
۱۳۸۲	۴۴۶۶۵	۴۳۷۲۰	۳,۷۶	۴,۵۳	۶	۶	۱۸,۹۸	۱۷,۴۱
۱۳۸۳	۵۸۲۳۹	۵۶۸۰۱	۳,۷۵	۴,۶۱	۷	۶	۳۰,۳۹	۲۹,۹۲
۱۳۸۴	۶۸۲۵۸	۶۶۸۳۸	۳,۵۲	۴,۴۵	۷	۶	۱۷,۲۰	۱۷,۶۷
۱۳۸۵	۸۳۲۴۸	۸۲۲۸۴	۳,۴۹	۴,۴۳	۷	۶	۲۱,۹۶	۲۳,۱۱
۱۳۸۶	۱۰۷۳۱۲	۱۰۲۵۹۰	۳,۴۹	۴,۳۳	۶	۶	۲۸,۹۱	۲۴,۶۸
۱۳۸۷	۱۲۷۱۲۲	۱۲۱۸۰۰	۳,۴۸	۴,۱۵	۷	۷	۱۸,۴۶	۱۸,۷۲
۱۳۸۸	۱۳۹۸۷۴	۱۳۴۵۲۹	۳,۵۹	۴,۰۸	۷	۷	۱۰,۰۳	۱۰,۴۵
۱۳۸۹	۱۶۱۱۳۸	۱۵۳۸۴۵	۳,۳۲	۳,۸۴	۷	۷	۱۵,۲۰	۱۴,۳۶
۱۳۹۰	۲۱۲۳۵۹	۱۹۶۴۲۴	۳,۳۵	۳,۸۳	۶	۷	۳۱,۷۹	۲۷,۶۸
۱۳۹۱	۲۶۹۷۰۶	۲۵۲۶۱۱	۳,۶۳	۳,۸۸	۶	۷	۲۷	۲۸,۶۰
۱۳۹۲	۳۵۳۰۱۸	۳۳۴۷۸۴	۳,۵۱	۳,۸۲	۸	۸	۳۰,۸۹	۳۲,۵۳

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

با وجود اینکه میزان تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت جاری) طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ به‌صورت سالانه رشد و افزایش یافته است، ولی سهم استان از کل کشور طی سال‌های مزبور کاهش یافته است.

نمودار ۱۲. درصد رشد سالانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت جاری طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۲ (درصد)

جدول ۱۲. تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری

ردیف	استان	مبلغ تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)		سهم استان از کل کشور (درصد)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت
۱	آذربایجان شرقی	۳۵۳۰۱۸	۳۳۴۷۸۴	۳,۵۱	۳,۸۲	۸	۸	۳۰,۸۹	۳۲,۵۳
۲	آذربایجان غربی	۲۲۶۲۴۴	۲۲۶۱۸۸	۲,۲۵	۲,۵۸	۱۳	۱۱	۴۳,۷۹	۴۳,۸۰
۳	اردبیل	۱۱۳۷۵۵	۱۱۳۷۲۰	۱,۱۳	۱,۳۰	۲۳	۲۲	۴۵,۳۳	۴۵,۳۴
۴	اصفهان	۷۱۳۶۲۰	۷۱۲۹۳۳	۷,۱۰	۸,۱۴	۳	۲	۳۷,۳۳	۳۷,۳۵
۵	البرز	۲۸۹۲۴۲	۲۲۱۸۲۵	۲,۸۸	۲,۵۳	۱۰	۱۲	۳۹,۸۹	۵۵,۰۲
۶	ایلام	۸۰۸۲۳	۴۰۹۵۸	۰,۸۰	۰,۴۷	۲۸	۳۱	۴۵,۶۲	۳۵,۳۷
۷	بوشهر	۴۱۰۵۷۰	۳۶۳۵۸۰	۴,۰۹	۴,۱۵	۶	۶	۵۵,۵۱	۵۵,۶۸
۸	تهران	۲۲۶۸۰۴۷	۲۲۲۲۶۹۳	۲۲,۵۷	۲۵,۳۷	۱	۱	۲۴,۸۹	۲۵,۲۳
۹	چهارمحال و بختیاری	۶۸۹۵۲	۶۸۸۶۸	۰,۶۹	۰,۷۹	۲۹	۲۷	۲۴,۵۳	۲۴,۵۳
۱۰	خراسان جنوبی	۵۲۱۰۳	۵۲۱۰۰	۰,۵۲	۰,۵۹	۳۱	۲۹	۳۵,۲۳	۳۵,۲۳
۱۱	خراسان رضوی	۵۶۲۷۸۹	۵۶۱۷۹۴	۵,۶۰	۶,۴۱	۴	۳	۴۰,۲۷	۴۰,۳۰
۱۲	خراسان شمالی	۶۰۸۸۰	۶۰۸۷۹	۰,۶۱	۰,۶۹	۳۰	۲۸	۳۶,۶۳	۳۶,۶۳

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

ادامه جدول ۱۲. تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری

ردیف	استان	مبلغ تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)		سهم استان از کل کشور (درصد)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت
۱۳	خوزستان	۵۱۱۵۳۰	۱۰۶۸۴۳۱	۱۰٫۶۳	۵٫۸۴	۲	۴	۳۸٫۶۵	۲۹٫۶۷
۱۴	زنجان	۹۴۶۱۶	۹۵۰۰۸	۰٫۹۵	۱٫۰۸	۲۷	۲۶	۳۵٫۸۸	۳۵٫۹۱
۱۵	سمنان	۹۴۹۶۸	۹۵۴۸۴	۰٫۹۵	۱٫۰۸	۲۶	۲۵	۴۰٫۵۷	۴۰٫۷۹
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۳۲۸۴۸	۱۳۲۸۴۸	۱٫۳۲	۱٫۵۲	۲۰	۱۹	۳۰٫۱۷	۳۰٫۱۷
۱۷	فارس	۴۶۷۰۵۵	۴۸۳۰۲۲	۴٫۸۱	۵٫۳۳	۵	۵	۳۷٫۵۶	۳۷٫۷۰
۱۸	قزوین	۱۵۷۰۸۷	۱۵۷۳۲۴	۱٫۵۷	۱٫۷۹	۱۹	۱۸	۴۱٫۲۰	۴۱٫۲۶
۱۹	قم	۱۰۳۹۰۹	۱۰۴۲۷۱	۱٫۰۴	۱٫۱۹	۲۵	۲۴	۳۴٫۴۵	۳۴٫۵۳
۲۰	کردستان	۱۰۴۹۱۸	۱۰۴۹۲۷	۱٫۰۴	۱٫۲۰	۲۴	۲۳	۳۹٫۱۶	۳۹٫۱۶
۲۱	کرمان	۳۰۷۹۱۹	۳۰۹۶۸۳	۳٫۰۸	۳٫۵۱	۹	۹	۳۴٫۴۰	۳۴٫۶۶
۲۲	کرمانشاه	۱۶۶۲۳۶	۱۷۰۵۳۹	۱٫۷۰	۱٫۹۰	۱۶	۱۶	۲۶٫۳۲	۲۶٫۸۵
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۴۵۱۴۷	۱۶۲۱۹۵	۱٫۶۱	۰٫۵۲	۱۷	۳۰	۴۸٫۱۰	۳۰٫۲۹
۲۴	گلستان	۱۲۸۸۷۹	۱۲۸۹۹۱	۱٫۲۸	۱٫۴۷	۲۲	۲۱	۴۰٫۶۱	۴۰٫۶۴
۲۵	گیلان	۲۳۰۸۸۶	۲۳۰۹۶۲	۲٫۳۰	۲٫۶۴	۱۲	۱۰	۴۱٫۵۶	۴۱٫۵۷
۲۶	لرستان	۱۲۹۰۹۳	۱۲۹۶۴۰	۱٫۲۹	۱٫۴۷	۲۱	۲۰	۳۷٫۵۷	۳۷٫۶۹
۲۷	مازندران	۳۶۱۸۳۴	۳۶۲۱۷۳	۳٫۶۰	۴٫۱۳	۷	۷	۳۹٫۲۳	۳۹٫۲۵
۲۸	مرکزی	۱۸۴۹۸۶	۲۱۳۱۶۳	۲٫۱۲	۲٫۱۱	۱۴	۱۵	۲۷٫۶۸	۳۰٫۹۷
۲۹	هرمزگان	۲۰۸۸۳۵	۲۵۴۱۳۴	۲٫۵۳	۲٫۳۸	۱۱	۱۳	۳۸٫۹۸	۴۶٫۳۱
۳۰	همدان	۱۵۷۷۸۶	۱۵۷۸۳۶	۱٫۵۷	۱٫۸۰	۱۸	۱۷	۴۰٫۳۳	۴۰٫۳۴
۳۱	یزد	۱۹۱۱۵۲	۱۹۱۲۵۴	۱٫۹۰	۲٫۱۸	۱۵	۱۴	۲۸٫۴۰	۲۸٫۴۱
	کل کشور	۸۷۶۱۵۷۲	۱۰۰۴۹۰۸۸	-	-	-	-	۳۵٫۴۲	۳۴٫۵۱

۳-۷- تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت واقعی)

تولید ناخالص داخلی بانفت استان (به قیمت واقعی) در سال ۱۳۹۲ مبلغ ۱۹۸۲۱۳ میلیارد ریال (۳,۵۱ درصد کشوری و دارای رتبه هشتم) می باشد.

تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان (به قیمت واقعی) در سال ۱۳۹۲ مبلغ ۱۸۷۹۷۵ میلیارد ریال (۳,۸۲ درصد کشوری و دارای رتبه هشتم) می باشد.

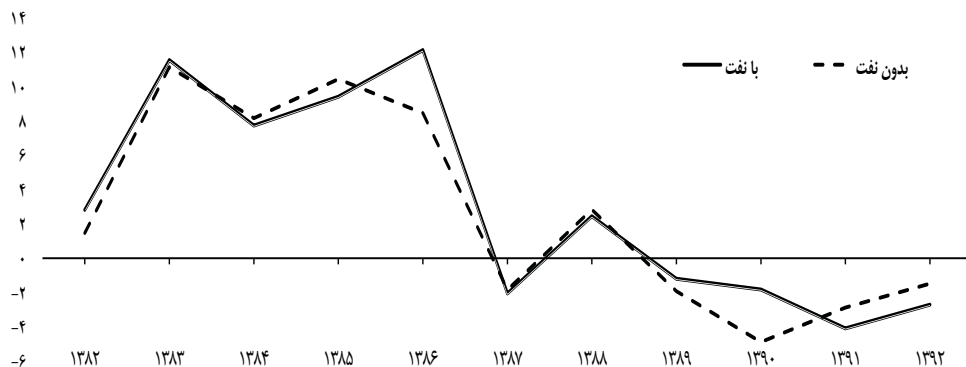
جدول ۱۳. تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی طی سال های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ به قیمت واقعی

سال	مبلغ تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)		سهم تولید ناخالص داخلی استان از کل کشور (درصد)		رتبه تولید ناخالص داخلی استان در کل کشور		درصد رشد تولید ناخالص داخلی استان نسبت به سال قبل (درصد)	
	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت
۱۳۸۲	۱۴۷۸۹۶	۱۴۴۷۶۷	۳,۷۶	۴,۵۳	۶	۶	۲,۸۳	۱,۴۷
۱۳۸۳	۱۶۴۹۸۳	۱۶۰۹۱۰	۳,۷۵	۴,۶۱	۷	۶	۱۱,۵۵	۱۱,۱۵
۱۳۸۴	۱۷۷۷۵۵	۱۷۴۰۵۷	۳,۵۲	۴,۴۵	۷	۶	۷,۷۴	۸,۱۷
۱۳۸۵	۱۹۴۵۰۵	۱۹۲۲۵۱	۳,۴۹	۴,۴۳	۷	۶	۹,۴۲	۱۰,۴۵
۱۳۸۶	۲۱۸۱۱۴	۲۰۸۵۱۷	۳,۴۹	۴,۳۳	۶	۶	۱۲,۱۴	۸,۴۶
۱۳۸۷	۲۱۳۶۵۱	۲۰۴۷۰۶	۳,۴۸	۴,۱۵	۷	۷	-۲,۰۵	-۱,۸۳
۱۳۸۸	۲۱۸۸۹۵	۲۱۰۵۳۰	۳,۵۹	۴,۰۸	۷	۷	۲,۴۵	۲,۸۴
۱۳۸۹	۲۱۶۲۹۲	۲۰۶۵۰۴	۳,۳۲	۳,۸۴	۷	۷	-۱,۱۹	-۱,۹۱
۱۳۹۰	۲۱۲۳۵۹	۱۹۶۴۲۴	۳,۳۵	۳,۸۳	۶	۷	-۱,۸۲	-۴,۸۸
۱۳۹۱	۲۰۳۷۰۵	۱۹۰۷۹۴	۳,۶۳	۳,۸۸	۶	۷	-۴,۰۷	-۲,۸۷
۱۳۹۲	۱۹۸۲۱۳	۱۸۷۹۷۵	۳,۵۱	۳,۸۲	۸	۸	-۲,۷	-۱,۴۸

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

درصد رشد تولید ناخالص داخلی استان (به قیمت جاری) از سال ۱۳۸۷ کم تر از نرخ تورم می باشد بنابراین از سال مزبور میزان تولید ناخالص داخلی استان (به قیمت واقعی) کاهش یافته است. هم چنین طی سال های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ با کاهش سهم استان از کل کشور مواجه بوده ایم.

نمودار ۱۳. درصد رشد سالانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی به قیمت واقعی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ (درصد)

جدول ۱۴. تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ (به قیمت واقعی)

ردیف	استان	مبلغ تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)		سهم استان از کل کشور (درصد)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت
۱	آذربایجان شرقی	۱۹۸۲۱۳	۱۸۷۹۷۵	۳,۵۱	۳,۸۲	۸	۸	-۲,۷	-۱,۴۸
۲	آذربایجان غربی	۱۲۷۰۳۲	۱۲۷۰۰۱	۲,۲۵	۲,۵۸	۱۳	۱۱	۶,۸۹	۶,۹۰
۳	اردبیل	۶۳۸۷۱	۶۳۸۵۲	۱,۱۳	۱,۳۰	۲۳	۲۲	۸,۰۴	۸,۰۵
۴	اصفهان	۴۰۰۶۸۵	۴۰۰۳۰۰	۷,۱۰	۸,۱۴	۳	۲	۲,۰۹	۲,۱۱
۵	البرز	۱۶۲۴۰۴	۱۲۴۵۵۱	۲,۸۸	۲,۵۳	۱۰	۱۲	۳,۹۹	۱۵,۲۴
۶	ایلام	۴۵۳۸۱	۲۲۹۹۷	۰,۸۰	۰,۴۷	۲۸	۳۱	۸,۲۵	۰,۶۳
۷	بوشهر	۲۳۰۵۲۸	۲۰۴۱۴۴	۴,۰۹	۴,۱۵	۶	۶	۱۵,۶۱	۱۵,۷۳
۸	تهران	۱۲۷۳۴۶۸	۱۲۴۸۰۰۳	۲۲,۵۷	۲۵,۳۷	۱	۱	-۷,۱۶	-۶,۹۱
۹	چهارمحال و بختیاری	۳۸۷۱۵	۳۸۶۶۸	۰,۶۹	۰,۷۹	۲۹	۲۷	-۷,۴۲	-۷,۴۳
۱۰	خراسان جنوبی	۲۹۲۵۵	۲۹۲۵۳	۰,۵۲	۰,۵۹	۳۱	۲۹	۰,۵۳	۰,۵۳
۱۱	خراسان رضوی	۳۱۵۹۹۶	۳۱۵۴۳۷	۵,۶۰	۶,۴۱	۴	۳	۴,۲۸	۴,۳۰
۱۲	خراسان شمالی	۳۴۱۸۳	۳۴۱۸۳	۰,۶۱	۰,۶۹	۳۰	۲۸	۱,۵۷	۱,۵۷

ادامه جدول ۱۴. تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ (به قیمت واقعی)

ردیف	استان	مبلغ تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)		سهم استان از کل کشور (درصد)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت
۱۳	خوزستان	۵۹۹۹۰۵	۲۸۷۳۱۵	۱۰,۶۳	۵,۸۴	۲	۴	۳,۰۷	-۳,۶۱
۱۴	زنجان	۵۳۳۴۵	۵۳۱۲۵	۰,۹۵	۱,۰۸	۲۷	۲۶	۱,۰۱	۱,۰۴
۱۵	سمنان	۵۳۶۱۳	۵۳۳۲۳	۰,۹۵	۱,۰۸	۲۶	۲۵	۴,۵۰	۴,۶۶
۱۶	سیستان و بلوچستان	۷۴۵۹۲	۷۴۵۹۲	۱,۳۲	۱,۵۲	۲۰	۱۹	-۳,۲۳	-۳,۲۳
۱۷	فارس	۲۷۱۲۰۸	۲۶۲۲۴۳	۴,۸۱	۵,۳۳	۵	۵	۲,۲۶	۲,۳۷
۱۸	قزوین	۸۸۳۳۵	۸۸۲۰۲	۱,۵۷	۱,۷۹	۱۹	۱۸	۴,۹۷	۵,۰۱
۱۹	قم	۵۸۵۴۶	۵۸۳۴۳	۱,۰۴	۱,۱۹	۲۵	۲۴	-۰,۰۵	۰,۰۱
۲۰	کردستان	۵۸۹۱۵	۵۸۹۰۹	۱,۰۴	۱,۲۰	۲۴	۲۳	۳,۴۵	۳,۴۵
۲۱	کرمان	۱۷۳۸۸۲	۱۷۲۸۹۱	۳,۰۸	۳,۵۱	۹	۹	-۰,۰۹	۰,۱۰
۲۲	کرمانشاه	۹۵۷۵۵	۹۳۳۳۹	۱,۷۰	۱,۹۰	۱۶	۱۶	-۶,۱	-۵,۷
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۹۱۰۶۹	۲۵۳۴۹	۱,۶۱	۰,۵۲	۱۷	۳۰	۱۰,۰۹	-۳,۱۴
۲۴	گلستان	۷۳۴۲۶	۷۳۳۶۳	۱,۲۸	۱,۴۷	۲۲	۲۱	۴,۵۳	۴,۵۵
۲۵	گیلان	۱۲۹۶۸۱	۱۲۹۶۳۸	۲,۳۰	۲,۶۴	۱۲	۱۰	۵,۲۴	۵,۲۴
۲۶	لرستان	۷۲۷۹۰	۷۲۴۸۳	۱,۲۹	۱,۴۷	۲۱	۲۰	۲,۲۷	۲,۳۶
۲۷	مازندران	۲۰۳۳۵۴	۲۰۳۱۶۴	۳,۶۰	۴,۱۳	۷	۷	۳,۵۰	۳,۵۲
۲۸	مرکزی	۱۱۹۶۸۷	۱۰۳۸۶۷	۲,۱۲	۲,۱۱	۱۴	۱۵	-۵,۰۸	-۲,۶۴
۲۹	هرمزگان	۱۴۲۶۹۲	۱۱۷۲۵۷	۲,۵۳	۲,۳۸	۱۱	۱۳	۳,۳۲	۸,۷۷
۳۰	همدان	۸۸۶۲۲	۸۸۵۹۴	۱,۵۷	۱,۸۰	۱۸	۱۷	۴,۳۲	۴,۳۳
۳۱	یزد	۱۰۷۳۸۶	۱۰۷۳۲۹	۱,۹۰	۲,۱۸	۱۵	۱۴	-۴,۵۵	-۴,۵۴
	کل کشور	۵۶۴۲۳۸۵	۴۹۱۹۴۶۷	-	-	-	-	۰,۶۷	۰

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

۳-۸- سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت جاری)

در سال ۱۳۹۲ سرانه تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری) با نفت استان مبلغ ۹۳ میلیون ریال و بدون نفت مبلغ ۸۹ میلیون ریال بوده است.

مقدار این شاخص برای استان آذربایجان شرقی همواره کمتر از رقم کشوری بوده است. بطوریکه در سال ۱۳۹۲ استان در جایگاه ۱۶ و ۱۹ کشوری سرانه تولید ناخالص داخلی بانفت و بدون نفت (به قیمت جاری) قرار داشته است.

جدول ۱۵. سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ به قیمت جاری

سال	مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی کشور (میلیون ریال)		مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی استان (میلیون ریال)		رتبه سرانه تولید ناخالص داخلی استان در کل کشور		درصد رشد سرانه تولید ناخالص داخلی استان نسبت به سال قبل (درصد)	
	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت
۱۳۸۲	۱۸	۱۴	۱۳	۱۲	۱۳	۱۲	۱۸,۰۹	۱۶,۵۴
۱۳۸۳	۲۳	۱۸	۱۶	۱۶	۱۳	۱۱	۲۹,۴۰	۲۸,۹۳
۱۳۸۴	۲۸	۲۲	۱۹	۱۹	۱۳	۱۲	۱۶,۲۹	۱۶,۷۵
۱۳۸۵	۳۴	۲۶	۲۳	۲۳	۱۴	۱۲	۲۰,۹۱	۲۲,۰۵
۱۳۸۶	۴۳	۳۳	۳۰	۲۸	۱۴	۱۲	۲۸,۱۷	۲۳,۹۷
۱۳۸۷	۵۰	۴۰	۳۵	۳۳	۱۳	۱۲	۱۷,۷۶	۱۸,۰۲
۱۳۸۸	۵۳	۴۵	۳۸	۳۷	۱۳	۱۲	۹,۳۶	۹,۷۸
۱۳۸۹	۶۵	۵۴	۴۴	۴۲	۱۵	۱۶	۱۴,۴۷	۱۳,۶۴
۱۳۹۰	۸۴	۶۸	۵۷	۵۳	۱۵	۱۶	۳۰,۶۱	۲۶,۵۳
۱۳۹۱	۹۸	۸۶	۷۲	۶۷	۱۶	۱۴	۲۶,۰۸	۲۷,۶۷
۱۳۹۲	۱۳۱	۱۱۴	۹۳	۸۹	۱۶	۱۹	۲۹,۹۲	۳۱,۵۵

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

جدول ۱۶. سرانه تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری

ردیف	استان	مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی (میلیون ریال)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت
۱	آذربایجان شرقی	۹۳	۸۹	۱۶	۱۹	۲۹,۹۲	۳۱,۵۵
۲	آذربایجان غربی	۷۲	۷۲	۲۶	۲۵	۴۱,۹۷	۴۱,۹۸
۳	اردبیل	۹۰	۹۰	۲۰	۱۶	۴۴,۳۰	۴۴,۳۱
۴	اصفهان	۱۴۴	۱۴۴	۹	۵	۳۶,۱۴	۳۶,۱۶
۵	البرز	۱۱۶	۸۹	۱۳	۱۸	۳۷,۳۷	۵۲,۲۳
۶	ایلام	۱۴۲	۷۲	۱۰	۲۴	۴۴,۰۸	۳۳,۹۴
۷	بوشهر	۳۸۱	۳۳۸	۱	۱	۵۲,۳۴	۵۲,۵۰
۸	تهران	۱۸۲	۱۷۹	۵	۳	۲۳,۶۳	۲۳,۹۷
۹	چهارمحال و بختیاری	۷۵	۷۵	۲۴	۲۲	۲۳,۱۷	۲۳,۱۶
۱۰	خراسان جنوبی	۶۹	۶۹	۲۸	۲۷	۳۳,۶۱	۳۳,۶۱
۱۱	خراسان رضوی	۹۱	۹۱	۱۹	۱۵	۳۸,۲۵	۳۸,۲۸
۱۲	خراسان شمالی	۶۹	۶۹	۳۰	۲۹	۳۵,۰۹	۳۵,۰۹
۱۳	خوزستان	۲۲۹	۱۱۰	۳	۱۰	۳۶,۷۵	۲۷,۸۹
۱۴	زنجان	۹۲	۹۱	۱۸	۱۴	۳۴,۴۴	۳۴,۴۷
۱۵	سمنان	۱۴۷	۱۴۶	۸	۴	۳۸,۴۱	۳۸,۶۲
۱۶	سیستان و بلوچستان	۵۰	۵۰	۳۱	۳۱	۲۷,۰۸	۲۷,۰۸
۱۷	فارس	۱۰۳	۱۰۰	۱۴	۱۲	۳۶,۲۱	۳۶,۳۵
۱۸	قزوین	۱۲۸	۱۲۸	۱۱	۷	۳۹,۸۲	۳۹,۸۸
۱۹	قم	۸۷	۸۷	۲۲	۲۰	۳۲,۰۹	۳۲,۱۶
۲۰	کردستان	۶۹	۶۹	۲۹	۲۸	۳۸,۲۴	۳۸,۲۴

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

ادامه جدول ۱۶. سرانه تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت جاری

ردیف	استان	مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی (میلیون ریال)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت
۲۱	کرمان	۱۰۲	۱۰۲	۱۵	۱۱	۳۲,۷۰	۳۲,۴۵
۲۲	کرمانشاه	۸۷	۸۵	۲۳	۲۱	۲۶,۳۴	۲۵,۸۰
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۲۳۸	۶۶	۲	۳۰	۲۷,۹۹	۴۵,۴۹
۲۴	گلستان	۷۰	۷۰	۲۷	۲۶	۳۸,۲۷	۳۸,۲۴
۲۵	گیلان	۹۲	۹۲	۱۷	۱۳	۴۰,۷۲	۴۰,۷۱
۲۶	لرستان	۷۳	۷۲	۲۵	۲۳	۳۶,۵۳	۳۶,۴۲
۲۷	مازندران	۱۱۶	۱۱۶	۱۲	۹	۳۸,۰۴	۳۸,۰۳
۲۸	مرکزی	۱۴۸	۱۲۸	۷	۶	۲۹,۷۰	۲۶,۴۴
۲۹	هرمزگان	۱۵۵	۱۲۷	۶	۸	۴۳,۴۶	۳۶,۲۷
۳۰	همدان	۸۹	۸۹	۲۱	۱۷	۳۹,۶۳	۳۹,۶۲
۳۱	یزد	۱۸۳	۱۸۳	۴	۲	۲۵,۸۳	۲۵,۸۲
	کل کشور	۱۳۱	۱۱۴	-	-	۳۲,۹۳	۳۳,۸۳

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

۳-۹- سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی (به قیمت واقعی)

در سال ۱۳۹۲ سرانه تولید ناخالص داخلی (به قیمت واقعی) بانفت استان مبلغ ۵۲ میلیون ریال و بدون نفت مبلغ ۵۰ میلیون ریال بوده است. مقدار این شاخص از سال ۱۳۸۷ روندی نوسانی و نزولی آغاز کرده است به طوریکه در سال ۱۳۹۲ سرانه بانفت ۳,۴۲ درصد و سرانه بدون نفت ۲,۲۱ درصد نسبت به سال قبل کاهش داشته است.

مقدار این شاخص برای استان آذربایجان شرقی همواره کمتر از رقم کشوری بوده است. بطوریکه در سال ۱۳۹۲ استان در جایگاه ۱۶ و ۱۹ کشوری سرانه تولید ناخالص داخلی بانفت و بدون نفت (به قیمت واقعی) قرار داشته است.

جدول ۱۷. سرانه تولید ناخالص داخلی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۲ به قیمت واقعی

سال	مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی کشور (میلیون ریال)		مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی استان (میلیون ریال)		رتبه سرانه تولید ناخالص داخلی استان در کل کشور		درصد رشد سرانه تولید ناخالص داخلی استان نسبت به سال قبل (درصد)	
	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت	بدون نفت	بانفت
۱۳۸۲	۵۹	۴۸	۴۲	۴۱	۱۳	۱۲	۲,۰۶	۰,۷۱
۱۳۸۳	۶۴	۵۱	۴۷	۴۵	۱۳	۱۱	۱۰,۷۰	۱۰,۳۰
۱۳۸۴	۷۳	۵۶	۵۰	۴۹	۱۳	۱۲	۶,۹۰	۷,۳۲
۱۳۸۵	۷۹	۶۲	۵۴	۵۳	۱۴	۱۲	۸,۴۸	۹,۵۰
۱۳۸۶	۸۷	۶۷	۶۰	۵۸	۱۴	۱۲	۱۱,۵۰	۷,۸۴
۱۳۸۷	۸۵	۶۸	۵۹	۵۶	۱۳	۱۲	-۲,۶۲	-۲,۴۱
۱۳۸۸	۸۳	۷۰	۶۰	۵۷	۱۳	۱۲	۱,۸۳	۲,۲۲
۱۳۸۹	۸۷	۷۲	۵۹	۵۶	۱۵	۱۶	-۱,۸۱	-۲,۵۳
۱۳۹۰	۸۴	۶۸	۵۷	۵۳	۱۵	۱۶	-۲,۷	-۵,۷۲
۱۳۹۱	۷۴	۶۵	۵۴	۵۱	۱۶	۱۴	-۴,۷۷	-۳,۵۸
۱۳۹۲	۷۳	۶۴	۵۲	۵۰	۱۶	۱۹	-۳,۴۲	-۲,۲۱

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

جدول ۱۸. سرانه تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت واقعی

ردیف	استان	مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی (میلیون ریال)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت
۱	آذربایجان شرقی	۵۲	۵۰	۱۶	۱۹	-۳,۴۲	-۲,۲۱
۲	آذربایجان غربی	۴۰	۴۰	۲۶	۲۵	۵,۵۴	۵,۵۵
۳	اردبیل	۵۰	۵۰	۲۰	۱۶	۷,۲۷	۷,۲۸
۴	اصفهان	۸۱	۸۱	۹	۵	۱,۲۱	۱,۲۲
۵	البرز	۶۵	۵۰	۱۳	۱۸	۲,۱۲	۱۳,۱۷
۶	ایلام	۸۰	۴۰	۱۰	۲۴	۷,۱۱	-۰,۴۳
۷	بوشهر	۲۱۴	۱۹۰	۱	۱	۱۳,۲۵	۱۳,۳۷
۸	تهران	۱۰۲	۱۰۰	۵	۳	-۸,۰۹	-۷,۸۴
۹	چهار محال و بختیاری	۴۲	۴۲	۲۴	۲۲	-۸,۴۴	-۸,۴۴
۱۰	خراسان جنوبی	۳۹	۳۹	۲۸	۲۷	-۰,۶۷	-۰,۶۷
۱۱	خراسان رضوی	۵۱	۵۱	۱۹	۱۵	۲,۷۷	۲,۸۰
۱۲	خراسان شمالی	۳۸	۳۸	۳۰	۲۹	۰,۴۳	۰,۴۳
۱۳	خوزستان	۱۲۹	۶۲	۳	۱۰	۱,۶۶	-۴,۹۳
۱۴	زنجان	۵۱	۵۱	۱۸	۱۴	-۰,۰۶	-۰,۰۴
۱۵	سمنان	۸۲	۸۲	۸	۴	۲,۸۹	۳,۰۵
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲۸	۲۸	۳۱	۳۱	-۵,۵۳	-۵,۵۳
۱۷	فارس	۵۸	۵۶	۱۴	۱۲	۱,۲۶	۱,۳۶
۱۸	قزوین	۷۲	۷۲	۱۱	۷	۳,۹۴	۳,۹۸
۱۹	قم	۴۹	۴۹	۲۲	۲۰	-۱,۸۱	-۱,۷۵
۲۰	کردستان	۳۹	۳۹	۲۹	۲۸	۲,۷۷	۲,۷۷

ادامه جدول ۱۸. سرانه تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۱۳۹۲ به قیمت واقعی

ردیف	استان	مبلغ سرانه تولید ناخالص داخلی (میلیون ریال)		رتبه استان در کل کشور		درصد رشد نسبت به سال قبل (درصد)	
		بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت
۲۱	کرمان	۵۷	۵۷	۱۵	۱۱	-۱,۳۵	-۱,۵۴
۲۲	کرمانشاه	۴۹	۴۸	۲۳	۲۱	-۶,۰۸	-۶,۴۸
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۳۴	۳۷	۲	۳۰	-۴,۸۵	۸,۱۵
۲۴	گلستان	۳۹	۳۹	۲۷	۲۶	۲,۷۹	۲,۷۷
۲۵	گیلان	۵۲	۵۲	۱۷	۱۳	۴,۶۱	۴,۶۱
۲۶	لرستان	۴۱	۴۱	۲۵	۲۳	۱,۵۰	۱,۴۱
۲۷	مازندران	۶۵	۶۵	۱۲	۹	۲,۶۲	۲,۶۱
۲۸	مرکزی	۸۳	۷۲	۷	۶	-۳,۵۸	-۶
۲۹	هرمزگان	۸۷	۷۱	۶	۸	۶,۶۵	۱,۳۰
۳۰	همدان	۵۰	۵۰	۲۱	۱۷	۳,۸۰	۳,۷۹
۳۱	یزد	۱۰۳	۱۰۳	۴	۲	-۶,۴۶	-۶,۴۶
	کل کشور	۷۳	۶۴	—	—	-۱,۱۸	-۰,۵۱

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

۴. وضعیت اشتغال استان در بخش‌های عمده اقتصادی (کشاورزی، صنعت، خدمات)

جدول ۱۹. سهم بخش‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی (کشاورزی، صنعت و خدمات) در اشتغال کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۴ (درصد)

سهم بخش‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در اشتغال استان			سهم بخش‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در اشتغال کشور			سال
خدمات	صنعت	کشاورزی	خدمات	صنعت	کشاورزی	
۳۱	۳۷,۹	۳۱,۱	۴۴,۹	۳۰,۳	۲۴,۷	۱۳۸۴
۲۹,۹	۴۲	۲۸,۱	۴۵,۱	۳۱,۷	۲۳,۲	۱۳۸۵
۳۱,۳	۴۲,۹	۲۵,۸	۴۵,۱	۳۲	۲۲,۸	۱۳۸۶
۳۲,۴	۴۱,۵	۲۵,۲	۴۶,۵	۳۲,۲	۲۱,۲	۱۳۸۷
۳۴,۴	۳۹,۵	۲۶,۱	۴۷,۴	۳۱,۸	۲۰,۹	۱۳۸۸
۳۹,۵	۳۸,۲	۲۲,۳	۴۸,۶	۳۲,۲	۱۹,۲	۱۳۸۹
۳۸,۴	۴۲,۶	۱۹	۴۸	۳۳,۴	۱۸,۶	۱۳۹۰
۳۶,۷	۴۱,۴	۲۱,۸	۴۷,۲	۳۳,۴	۱۹,۴	۱۳۹۱
۳۸,۷	۴۰,۸	۲۰,۵	۴۷,۴	۳۴,۳	۱۸,۳	۱۳۹۲
۳۹,۲	۳۸,۸	۲۲,۰	۴۸,۳	۳۳,۸	۱۷,۹	۱۳۹۳

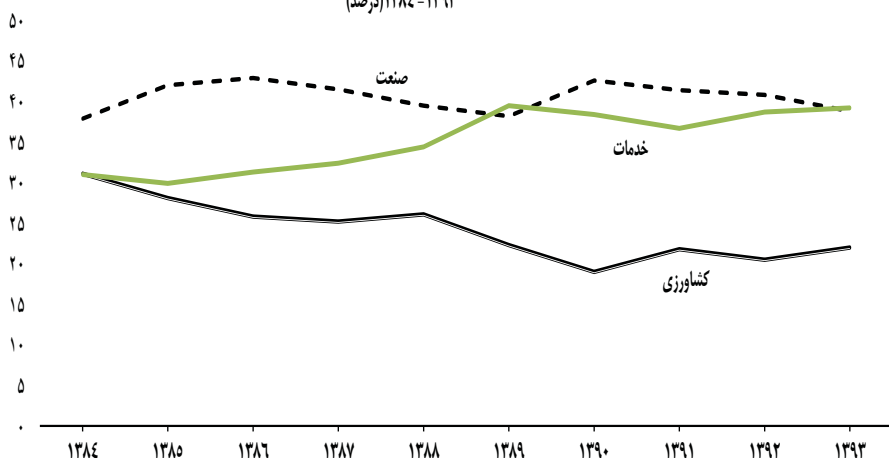
مأخذ: مرکز آمار ایران

براساس نتایج آمارگیری از نیروی کار در سال ۱۳۹۳، ۲۲ درصد از شاغلین استان در بخش کشاورزی،

۳۸,۸ درصد در بخش صنعت و ۳۹,۲ درصد در بخش خدمات مشغول به فعالیت بوده‌اند.

طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۴ بیشترین میزان اشتغال کشور به بخش خدمات و در استان آذربایجان شرقی (به غیر از سال ۱۳۸۹) به بخش صنعت اختصاص داشته است. کمترین سهم فعالیت اقتصادی کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۴ به بخش کشاورزی اختصاص دارد.

نمودار ۱۴. سهم بخش‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در اشتغال استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۳ (درصد)

سهم بخش خدمات در اشتغال استان از سال ۱۳۸۶ تا سال ۱۳۸۹ روند صعودی طی نموده است، ولی از سال ۱۳۹۰ روندی نوسانی آغاز نموده و به ۳۹,۲ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است. سهم بخش صنعت در اشتغال استان طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۳ روندی نوسانی داشته است. در سال ۱۳۹۳ درصد اشتغال استان در بخش صنعت با روندی کاهشی به ۳۸,۸ درصد رسیده است. سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان در سال ۱۳۹۳ به ۲۲ درصد رسیده است. سهم اشتغال در بخش کشاورزی استان طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۳ با روندی نزولی و افتی مداوم کاهش یافته و بخشی از نیروی کار خود را به بخش صنعت و خدمات واگذار کرده است.

جدول ۲۰. توزیع نسبی شاغلان در بخش‌های عمده فعالیت برحسب استان در سال ۱۳۹۳ (درصد)

ردیف	استان	کشاورزی	صنعت	خدمات
۱	آذربایجان شرقی	۲۲	۳۸,۸	۳۹,۲
۲	آذربایجان غربی	۳۲,۸	۲۳,۵	۴۳,۷
۳	اردبیل	۳۲,۷	۲۶,۷	۴۰,۶
۴	اصفهان	۱۰,۸	۴۲,۷	۴۶,۶
۵	البرز	۲,۸	۴۵,۸	۵۱,۳
۶	ایلام	۲۷,۳	۲۵,۳	۴۷,۴
۷	بوشهر	۱۴,۹	۲۶,۸	۵۸,۳
۸	تهران	۱,۱	۳۷,۱	۶۱,۸
۹	چهارمحال و بختیاری	۱۵,۳	۴۳,۸	۴۰,۹
۱۰	خراسان جنوبی	۳۴,۳	۲۷,۳	۳۸,۴
۱۱	خراسان رضوی	۲۱,۸	۳۳,۴	۴۴,۸
۱۲	خراسان شمالی	۳۷,۷	۲۴,۶	۳۷,۷
۱۳	خوزستان	۱۷,۷	۳۱,۵	۵۰,۸
۱۴	زنجان	۳۰,۵	۳۱,۶	۳۷,۹
۱۵	سمنان	۱۴,۷	۳۵,۹	۴۹,۱
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲۱,۶	۳۱,۵	۴۷
۱۷	فارس	۲۰,۶	۳۰,۷	۴۸,۸
۱۸	قزوین	۲۲	۳۴,۱	۴۳,۹
۱۹	قم	۳,۸	۴۱,۸	۵۴,۲
۲۰	کردستان	۲۷,۷	۲۶,۳	۴۶

مأخذ: مرکز آمار ایران

ادامه جدول ۲۰. توزیع نسبی شاغلان در بخش های عمده فعالیت برحسب استان در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	کشاورزی	صنعت	خدمات
۲۱	کرمان	۳۱,۸	۲۹,۳	۳۸,۹
۲۲	کرمانشاه	۲۵,۶	۲۵,۳	۴۹,۲
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۸,۱	۳۴,۵	۴۷,۴
۲۴	گلستان	۲۸,۸	۲۹,۵	۴۱,۷
۲۵	گیلان	۲۶,۸	۲۴,۴	۴۸,۸
۲۶	لرستان	۲۵,۸	۳۲,۶	۴۱,۶
۲۷	مازندران	۱۹,۲	۳۲,۳	۴۸,۵
۲۸	مرکزی	۱۹,۱	۴۲,۱	۳۸,۸
۲۹	هرمزگان	۱۹,۱	۲۷	۵۳,۹
۳۰	همدان	۲۷,۵	۳۲,۴	۴۰,۱
۳۱	یزد	۹,۳	۴۸,۵	۴۲,۲
	کل کشور	۱۷,۹	۳۳,۸	۴۸,۳

مأخذ: مرکز آمار ایران

برخی از عوامل موثر بر کاهش نیروی کار بخش کشاورزی عبارتند از:

- مهاجرت روستائینان به شهرها و کاهش جمعیت روستائین؛
- کاهش حمایت‌های موثر از بخش کشاورزی از جمله تعیین قیمت خرید تضمینی نامناسب برای محصولات نیازمند به قیمت تضمینی جهت تثبیت و رشد تولید آنها؛
- عدم توجه به مکانیزاسیون و افزایش بازدهی بخش کشاورزی برای ایجاد ارزش افزوده بالا و به صرفه نمودن فعالیت‌های کشاورزی؛
- کمبود امکانات رفاهی و معیشتی در روستاها و سایر زیرساخت‌های لازم از جمله راه مناسب و امثال آن.

۵- وضعیت بیکاری استان آذربایجان شرقی^۳

۵-۱- نرخ بیکاری استان^۴

نیروی کار همانند سایر مسائل اقتصادی، دارای دو بخش عرضه و تقاضا است. بخش عرضه متاثر از تحولات جمعیتی و بخش تقاضا متاثر از میزان فعالیت و رشد بخش‌های مختلف اقتصادی است. با توجه به اینکه اشتغال تابعی از سرمایه‌گذاری و تولید است بنابراین نیازمند یک برنامه‌ریزی بلندمدت و قابل اجرا می‌باشد. باید توجه نمود که داشتن برنامه‌ای مشخص برای مهار جمعیت و نیز ایجاد انواع تسهیلات جهت سرمایه‌گذاری برای حل مشکل اشتغال کافی نیست، بلکه چگونگی بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری و افزایش بهره‌وری نیروی کار عمده‌ترین مسئله‌ای است که باید مورد توجه قرار بگیرد.

نرخ بیکاری استان آذربایجان شرقی با طی روندی نوسانی و افزایشی از ۴,۱ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۷,۸ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است. نرخ بیکاری استان در سال ۱۳۹۳ نسبت به نرخ بیکاری ۹,۶ درصدی سال ۱۳۹۲ حدود ۱,۸ درصد کاهش یافته است.

عوامل فراوانی در اشتغال و افزایش نرخ بیکاری موثر هستند که از عمده‌ترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: ساختار اقتصادی کشور، ساختار جمعیتی و نرخ رشد زیاد جمعیت، مهاجرت روستاییان به شهرها و در نتیجه افزایش نسبت شهرنشینی و کاهش جمعیت روستائین، تورم و میزان سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی.

۳- برخی از مطالب این بخش از مقالات زیر اقتباس شده است:

- آزادسازی اقتصادی و تورم: یک تحلیل بین کشوری، فصلنامه مدل‌سازی اقتصادی، احد جعفری صمیمی - محمود محمودزاده - لیلا شادابی، تابستان ۱۳۸۸
- بررسی تأثیر ساختارهای جمعیتی در روند اشتغال و بیکاری استان ایلام و مقایسه آن با سطح کشوری، فصلنامه جمعیت شماره ۷۶۱۷۵، اسحاق قیصریان
- اثرسریز سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اشتغال ماهر و غیرماهر بخش خدمات ایران، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۵۶، اکبر کمیجانی، صالح قویدل

۱۰۰ * (جمعیت فعال (شاغل و بیکار) / جمعیت بیکار) = نرخ بیکاری

۴- نرخ بیکاری عبارت است از:

جدول ۲۱. نرخ بیکاری کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ (درصد)

سال	کشور	استان آذربایجان شرقی	رتبه استان در کشور
سال ۱۳۸۳	۱۰,۴	۴,۱	۲۸
سال ۱۳۸۴	۱۱,۵	۵,۲	۳۰
سال ۱۳۸۵	۱۱,۳	۵,۳	۳۰
سال ۱۳۸۶	۱۰,۵	۷,۱	۳۰
سال ۱۳۸۷	۱۰,۴	۶,۸	۲۹
سال ۱۳۸۸	۱۱,۹	۱۰	۲۲
سال ۱۳۸۹	۱۳,۵	۱۱,۷	۱۸
سال ۱۳۹۰	۱۲,۳	۸,۸	۲۷
سال ۱۳۹۱	۱۲,۱	۱۲,۴	۱۱
سال ۱۳۹۲	۱۰,۴	۹,۶	۱۹
سال ۱۳۹۳	۱۰,۶	۷,۸	۲۶

مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار ۱۵. مقایسه نرخ بیکاری کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ (درصد)

برخی از عوامل موثر بر افزایش نرخ بیکاری عبارتند از:

• **چگونگی فرصت‌های شغلی ایجاد شده برای نیروی کار؛**

• **افزایش جمعیت فعال و مستعد کار به دلیل تغییر در ساختارهای سنی جمعیت:**

برای پیشگیری از مشکلات مربوط به اشتغال و بیکاری باید متناسب با رشد جمعیت برنامه‌ریزی نمود. ساختار سنی جمعیت از موارد مهم و قابل توجه برای مطالعه وضعیت اشتغال و بیکاری در جامعه می‌باشد. جمعیت فعال، غیرفعال، شاغل و بیکار در اثر تغییر ساختارهای سنی دستخوش تغییرات می‌شوند. تغییر ساختار سنی جمعیت از طریق تغییر در جمعیت فعال (تولیدکننده) و جمعیت غیرفعال (مصرف‌کننده) تاثیر مهمی بر وضعیت اشتغال و بیکاری دارد؛

• **سرمایه‌گذاری خارجی:**

از نظر مبانی نظری و براساس تابع تقاضای نیروی کار رشد مبادلات مالی و جریان سرمایه بین کشورها بر اشتغال و بازار کار تاثیر می‌گذارد. ورود سرمایه و در نتیجه سرمایه‌گذاری جدید منجر به رشد تولید و افزایش تقاضا برای نیروی کار می‌شود و خروج سرمایه، سرمایه‌گذاری و تقاضا برای نیروی کار را کاهش می‌دهد.

• **تورم:**

طبق نظریه تورم فشار هزینه‌کینز، در اثر افزایش هزینه‌های تولید، قیمت‌ها افزایش پیدا می‌کند بنابراین از میزان تولید کاسته شده و اشتغال کم می‌شود. این نوع تورم به عنوان تورم رکودی شناخته می‌شود که در این نوع تورم اگر طی سیاست‌های پولی و مالی، تقاضا افزایش پیدا کند قیمت‌ها بیشتر افزایش می‌یابند و درخواست دستمزد بیشتری پدید می‌آید. همچنین تورم ناشی از قیمت مواد اولیه نیز مانند تورم ناشی از دستمزد، به تورم رکودی منجر شده و باعث کاهش اشتغال می‌شود، چرا که در کنار افزایش قیمت‌ها، تولید کاهش پیدا نموده و موجب کاهش اشتغال می‌شود.

جدول ۲۲. وضعیت نرخ بیکاری کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان (درصد)

ردیف	استان	نرخ بیکاری	رتبه در کل کشور
۱	آذربایجان شرقی	۷,۸	۲۶
۲	آذربایجان غربی	۹,۹	۲۰
۳	اردبیل	۱۱,۳	۱۴
۴	اصفهان	۱۲,۴	۸
۵	البرز	۱۱,۷	۱۲
۶	ایلام	۱۱,۱	۱۶
۷	بوشهر	۹	۲۴
۸	تهران	۸,۳	۲۵
۹	چهارمحال و بختیاری	۱۵	۲
۱۰	خراسان جنوبی	۷,۶	۲۹
۱۱	خراسان رضوی	۱۰,۸	۱۸
۱۲	خراسان شمالی	۱۴,۲	۵
۱۳	خوزستان	۹,۹	۲۰
۱۴	زنجان	۹,۸	۲۲
۱۵	سمنان	۱۱,۳	۱۴
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۰,۹	۱۷
۱۷	فارس	۱۲,۴	۸
۱۸	قزوین	۱۱,۹	۱۱
۱۹	قم	۹,۲	۲۳
۲۰	کردستان	۱۱,۶	۱۳

مأخذ: مرکز آمار ایران

ادامه جدول ۲۲. وضعیت نرخ بیکاری کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان (درصد)

ردیف	استان	نرخ بیکاری	رتبه در کل کشور
۲۱	کرمان	۶,۹	۳۱
۲۲	کرمانشاه	۱۵,۷	۱
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۴,۸	۴
۲۴	گلستان	۱۲,۴	۸
۲۵	گیلان	۱۳,۲	۶
۲۶	لرستان	۱۴,۹	۳
۲۷	مازندران	۱۲,۷	۷
۲۸	مرکزی	۷	۳۰
۲۹	هرمزگان	۱۰,۳	۱۹
۳۰	همدان	۷,۷	۲۸
۳۱	یزد	۷,۸	۲۶
	کل کشور	۱۰,۶	-

مأخذ: مرکز آمار ایران

۵-۲- نرخ مشارکت اقتصادی^۵

طی سال‌های ۹۳-۸۳ نرخ مشارکت اقتصادی استان آذربایجان شرقی همواره بیشتر از میزان کشوری می‌باشد. در سال ۱۳۹۳ نرخ مشارکت اقتصادی استان ۴۱,۴ درصد بوده است.

جدول ۲۳. نرخ مشارکت اقتصادی کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۳ (درصد)

سال	کشور	استان آذربایجان شرقی	رتبه استان در کشور
سال ۱۳۸۳	۳۸,۲	۴۳,۹	۲
سال ۱۳۸۴	۴۱	۴۸	۱
سال ۱۳۸۵	۴۰,۴	۴۸,۶	۱
سال ۱۳۸۶	۳۹,۸	۴۵,۷	۱
سال ۱۳۸۷	۳۸	۴۲,۹	۳
سال ۱۳۸۸	۳۸,۹	۴۵,۵	۲
سال ۱۳۸۹	۳۸,۳	۴۳,۵	۳
سال ۱۳۹۰	۳۶,۹	۳۹,۸	۵
سال ۱۳۹۱	۳۷,۴	۴۰,۴	۴
سال ۱۳۹۲	۳۷,۶	۴۱,۱	۳
سال ۱۳۹۳	۳۷,۲	۴۱,۴	۲

مأخذ: مرکز آمار ایران

مقایسه نرخ مشارکت استان با رقم سایر استان‌ها نشان می‌دهد از سال ۱۳۸۶ نرخ مشارکت استان روندی کاهشی نسبت به سایر استان‌ها داشته است به‌طوری‌که از رتبه اول کشوری طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۴ به رتبه‌های دوم تا پنجم کشوری طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۷ تنزل پیدا کرده است.

جدول ۲۴. وضعیت نرخ مشارکت اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان (درصد)

ردیف	استان	نرخ مشارکت اقتصادی	رتبه در کل کشور
۱	آذربایجان شرقی	۴۱,۴	۲
۲	آذربایجان غربی	۳۹,۳	۹
۳	اردبیل	۴۲,۸	۱
۴	اصفهان	۴۰,۲	۵
۵	البرز	۳۶	۲۰
۶	ایلام	۳۵,۸	۲۱
۷	بوشهر	۳۶,۸	۱۶
۸	تهران	۳۶,۴	۱۹
۹	چهار محال و بختیاری	۳۷,۱	۱۵
۱۰	خراسان جنوبی	۳۵,۵	۲۴
۱۱	خراسان رضوی	۳۸,۲	۱۱
۱۲	خراسان شمالی	۳۹,۷	۷
۱۳	خوزستان	۳۵,۳	۲۵
۱۴	زنجان	۳۸,۱	۱۳
۱۵	سمنان	۴۰,۳	۴
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲۹	۳۱
۱۷	فارس	۳۶,۶	۱۷
۱۸	قزوین	۴۰,۸	۳
۱۹	قم	۳۳,۶	۲۸
۲۰	کردستان	۴۰	۶

مأخذ: مرکز آمار ایران

ادامه جدول ۲۴. وضعیت نرخ مشارکت اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان (درصد)

ردیف	استان	نرخ مشارکت اقتصادی	رتبه در کل کشور
۲۱	کرمان	۳۳,۵	۲۹
۲۲	کرمانشاه	۳۸	۱۴
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۳۰,۲	۳۰
۲۴	گلستان	۳۵,۷	۲۲
۲۵	گیلان	۳۹,۴	۸
۲۶	لرستان	۳۴,۱	۲۷
۲۷	مازندران	۳۹,۱	۱۰
۲۸	مرکزی	۳۵,۷	۲۲
۲۹	هرمزگان	۳۴,۹	۲۶
۳۰	همدان	۳۸,۲	۱۱
۳۱	یزد	۳۶,۵	۱۸
	کل کشور	۳۷,۲	-

مأخذ: مرکز آمار ایران

۶. نرخ تورم

در سال ۱۳۹۳ نرخ تورم استان آذربایجان شرقی ۱۴,۹ درصد اعلام شده و در بین سایر استان‌ها در رتبه ۲۲ کشوری قرار دارد.

جدول ۲۵. نرخ تورم و شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور و استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ (۱۳۹۰=۱۰۰)

استان آذربایجان شرقی			کشور		شرح
رتبه نرخ تورم استان در کل کشور	درصد تغییر سالانه (نرخ تورم)	شاخص کل	درصد تغییر سالانه (نرخ تورم)	شاخص کل	
۲۵	۱۴	۳۴,۵	۱۵,۲	۳۶,۱	سال ۱۳۸۳
۲۸	۹,۳	۳۷,۷	۱۰,۴	۳۹,۸	سال ۱۳۸۴
۶	۱۴,۱	۴۲,۹	۱۱,۹	۴۴,۶	سال ۱۳۸۵
۱۴	۱۸,۷	۵۱	۱۸,۴	۵۲,۷	سال ۱۳۸۶
۲۲	۲۳	۶۲,۷	۲۵,۴	۶۶,۱	سال ۱۳۸۷
۷	۱۲,۱	۷۰,۳	۱۰,۸	۷۳,۲	سال ۱۳۸۸
۶	۱۴,۷	۸۰,۶	۱۲,۴	۸۲,۳	سال ۱۳۸۹
۶	۲۴,۱	۱۰۰	۲۱,۵	۱۰۰	سال ۱۳۹۰
۲۵	۳۱,۳	۱۳۱,۳	۳۰,۵	۱۳۰,۵	سال ۱۳۹۱
۲۴	۳۴,۷	۱۷۶,۹	۳۴,۷	۱۷۵,۹	سال ۱۳۹۲
۲۲	۱۴,۹	۲۰۳,۲	۱۵,۵	۲۰۳,۲	سال ۱۳۹۳

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

جدول ۲۶. مقایسه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی گروه‌های اصلی
در مناطق شهری کشور و استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ (۱۰۰=۱۳۹۰)

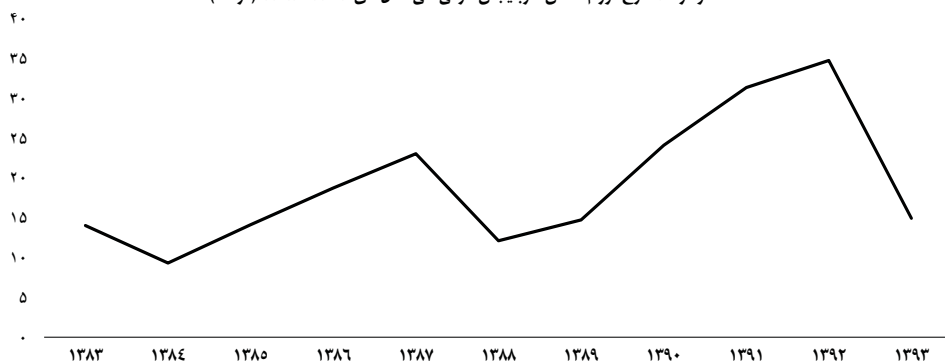
استان آذربایجان شرقی			کشور			شرح
رتبه نرخ تورم هر گروه	نرخ تورم هر گروه در سال ۹۳	شاخص کل هر گروه	رتبه نرخ تورم هر گروه	نرخ تورم هر گروه در سال ۹۳	شاخص کل هر گروه	
۱۱	۸,۲	۲۱۸,۷	۱۱	۹	۲۲۳,۴	۱- خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها
۱۲	-۸,۹۵	۲۳۶,۴	۱۲	-۶	۲۵۱,۳	۲- دخانیات
۶	۱۸,۳	۲۶۶,۳	۵	۱۸,۶	۲۶۰,۱	۳- پوشاک و کفش
۴	۱۹,۲	۱۵۶,۹	۶	۱۶,۷	۱۵۸,۳	۴- مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۱۰	۸,۹	۲۴۳,۲	۱۰	۱۰,۶	۲۵۵,۲	۵- اثاث و لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه
۱	۲۹,۴	۲۱۷,۸	۱	۳۱,۷	۲۲۷,۳	۶- بهداشت و درمان
۲	۲۵,۱	۲۲۰	۲	۲۴	۲۱۵,۷	۷- حمل و نقل
۹	۱۰,۶	۱۲۵,۴	۹	۱۰,۹	۱۲۷,۷	۸- ارتباطات
۳	۲۰,۵	۲۳۶,۹	۳	۲۲	۲۳۲,۳	۹- تفریح و امور فرهنگی
۷	۱۳,۱	۱۴۵,۶	۸	۱۲,۸	۱۴۴,۹	۱۰- تحصیل
۵	۱۹,۱	۲۳۳,۹	۴	۱۸,۸	۲۲۹,۶	۱۱- رستوران و هتل
۸	۱۲,۴	۲۴۲,۳	۷	۱۵,۹	۲۵۵,۸	۱۲- کالا و خدمات متفرقه
-	۱۴,۹	۲۰۳,۲	-	۱۵,۵	۲۰۳,۲	شاخص کل

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

بیشترین میزان افزایش شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی سال ۱۳۹۳ نسبت به سال قبل در بین گروه‌های اصلی در استان آذربایجان شرقی با ۲۹,۴ درصد رشد به گروه «بهداشت و درمان» اختصاص داشته است.

پس از گروه «بهداشت و درمان» بیشترین میزان نرخ تورم با ۲۵,۱، ۲۰,۵، ۱۹,۲ و ۱۹,۱ درصد به ترتیب به گروه‌های «حمل و نقل»، «تفریح و امور فرهنگی»، «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «رستوران و هتل» اختصاص دارد.

نمودار ۱۶. نرخ تورم استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۳ (درصد)

مهمترین عوامل موثر بر تورم در اقتصاد کشور عبارتند از: حجم مخارج دولت، تامین کسری بودجه دولت از طریق استقراض از بانک مرکزی و به دنبال آن افزایش حجم نقدینگی، درآمدهای نفتی، میزان واردات، نوسانات و رشد نرخ ارز، افزایش ریسک مربوط به فعالیتهای مولد اقتصادی، افزایش قیمت‌های جهانی، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی، کمبود زیربنای و زیرساخت‌های اقتصادی، گستردگی بخش دولتی، تضعیف بخش خصوصی، قوانین و مقررات بازدارنده فعالیتهای تولیدی بخش خصوصی، گستردگی بخش خدمات نامتناسب با نیازهای جامعه، گسترش بی‌رویه و شدید شهرنشینی.

جدول ۲۷. نرخ تورم کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان (درصد)

ردیف	استان	نرخ تورم	رتبه در کل کشور
۱	آذربایجان شرقی	۱۴,۹	۲۲
۲	آذربایجان غربی	۱۵,۸	۱۳
۳	اردبیل	۱۴,۶	۲۵
۴	اصفهان	۱۶,۳	۷
۵	البرز	۱۴,۷	۲۳
۶	ایلام	۱۵,۹	۱۱
۷	بوشهر	۱۴,۴	۲۶
۸	تهران	۱۵,۵	۱۶
۹	چهارمحال و بختیاری	۱۶,۱	۹

ادامه جدول ۲۷. نرخ تورم کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان (درصد)

ردیف	استان	نرخ مشارکت اقتصادی	رتبه در کل کشور
۱۰	خراسان جنوبی	۱۳,۸	۳۱
۱۱	خراسان رضوی	۱۵,۴	۱۸
۱۲	خراسان شمالی	۱۵,۳	۱۹
۱۳	خوزستان	۱۵,۵	۱۶
۱۴	زنجان	۱۴,۱	۳۰
۱۵	سمنان	۱۶,۶	۳
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۴,۳	۲۷
۱۷	فارس	۱۶,۲	۸
۱۸	قزوین	۱۴,۲	۲۸
۱۹	قم	۱۶,۹	۱
۲۰	کردستان	۱۵,۲	۲۰
۲۱	کرمان	۱۴,۷	۲۳
۲۲	کرمانشاه	۱۶,۰	۱۰
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۶,۶	۳
۲۴	گلستان	۱۵,۱	۲۱
۲۵	گیلان	۱۶,۵	۶
۲۶	لرستان	۱۶,۹	۱
۲۷	مازندران	۱۶,۶	۳
۲۸	مرکزی	۱۴,۲	۲۸
۲۹	هرمزگان	۱۵,۹	۱۱
۳۰	همدان	۱۵,۷	۱۵
۳۱	یزد	۱۵,۸	۱۳
	کل کشور	۱۵,۵	-

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

۷- وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی استان آذربایجان شرقی

۷-۱- وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب استان آذربایجان شرقی

در سال ۱۳۹۳ میزان کل سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در استان آذربایجان شرقی ۲۸ میلیون دلار می‌باشد.

جدول ۲۸. سرمایه‌گذاری خارجی مصوب استان آذربایجان شرقی به تفکیک بخش‌های اقتصادی طی سال‌های ۹۳-۸۹ (میلیون دلار)

ردیف	شرح	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۳
۱	کشاورزی و صنایع تبدیلی	۰	۰	۰	۰	۰
۲	گردشگری و عمران شهری	۰	۰	۲۴۰	۰	۰
۳	صنعت	۳۳	۱۳۷	۱۱۲	۲۲	۲۸
۴	معدن	۰	۰	۰	۱۳	۰
۵	خدمات	۰	۰	۴	۰	۰
۶	زیربنایی	۰	۰	۰	۰	۰
۷	انرژی	۰	۰	۱۷	۰	۰
	مجموع کل	۳۳	۱۳۷	۳۷۳	۳۶	۲۸

مأخذ: مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی استان آذربایجان شرقی

۷-۲- وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی وارده استان آذربایجان شرقی

در سال ۱۳۹۳ میزان کل سرمایه‌گذاری خارجی وارده در استان آذربایجان شرقی ۸۰ میلیون دلار می‌باشد. در سال مزبور نسبت سرمایه وارده به مصوب در استان ۲۸۶ درصد می‌باشد.

جدول ۲۹. سرمایه‌گذاری خارجی وارده استان آذربایجان شرقی به تفکیک بخش‌های اقتصادی طی سال‌های ۹۳-۸۹ (میلیون دلار)

ردیف	شرح	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۳
۱	کشاورزی و صنایع تبدیلی	۰	۰	۰	۰	۰
۲	گردشگری و عمران شهری	۰	۱۰	۵	۵	۱۵
۳	صنعت	۴۸	۸۴	۲۷	۳۶	۶۵
۴	معادن	۰	۱۰	۰	۱۰	۰
۵	خدمات	۰	۰	۴	۰	۰
۶	زیربنایی	۰	۰	۰	۰	۰
۷	انرژی	۰	۰	۰	۵	۰
	مجموع کل	۴۸	۱۰۴	۳۶	۵۶	۸۰

مأخذ: مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی استان آذربایجان شرقی

۸- درآمد و اعتبارات استان

۸-۱- درآمد استان

جدول ۳۰. درآمدهای عمومی استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۳

عنوان	مبلغ مصوب (میلیارد ریال)		مبلغ عملکرد (میلیارد ریال)		درصد تحقق مبلغ مصوب		درصد رشد سالانه	
	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	مصوب	عملکرد
۱. درآمدهای مالیاتی	۹۰۸۰	۱۱۹۵۵	۸۴۳۱	۱۲۱۱۵	۹۳	۱۰۱	۳۱,۶۷	۴۳,۶۹
مالیات‌های مستقیم	۵۸۱۲	۷۲۸۳	۵۴۴۲	۷۲۶۵	۹۴	۱۰۰	۲۵,۳۱	۳۳,۴۹
مالیات‌های غیر مستقیم	۳۲۶۸	۴۶۷۲	۲۹۸۹	۴۸۵۰	۹۱	۱۰۴	۴۲,۹۷	۶۲,۲۶
۲. سایر درآمدها	۹۲۷	۱۶۲۸	۱۲۶۰	۱۴۹۳	۱۳۶	۹۲	۷۵,۵۰	۱۸,۵
مجموع درآمدهای عمومی	۱۰۰۰۷	۱۳۵۸۳	۹۶۹۲	۱۳۶۰۸	۹۷	۱۰۰	۳۵,۷۳	۴۰,۴۱

مأخذ: خزانه معین استان آذربایجان شرقی

درآمدهای عمومی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ مبلغ ۱۳۶۰۸ میلیارد ریال می‌باشد که ۱۰۰ درصد نسبت به رقم مصوب تحقق یافته است. درآمدهای عمومی استان در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ از لحاظ رقم مصوب ۳۵,۷۳ درصد و از لحاظ عملکرد ۴۰,۴۱ درصد رشد یافته است.

درآمدهای مالیاتی استان در سال ۱۳۹۳ مبلغ ۱۲۱۱۵ میلیارد ریال می‌باشد که ۸۹ درصد درآمدهای عمومی را تشکیل می‌دهد و نسبت به رقم مصوب ۱۰۱ درصد تحقق یافته است. درآمدهای مالیاتی استان در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ از لحاظ رقم مصوب ۳۱,۶۷ درصد و از لحاظ عملکرد ۴۳,۶۹ درصد رشد نشان می‌دهد.

۸-۲- اعتبارات استانی آذربایجان شرقی

جدول ۳۱. اعتبارات استانی آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۲

عنوان		مبلغ مصوب (میلیارد ریال)		مبلغ عملکرد (میلیارد ریال)		درصد تحقق مبلغ مصوب		درصد رشد سالانه	
		۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	مصوب	عملکرد
اعتبارات هزینه‌ای		۱۹۲۴	۲۰۹۸	۱۹۲۴	۲۰۸۷	۱۰۰	۹۹	۹	۸
اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		۳۲۵۹	۲۳۱۱	۱۰۲۷	۱۸۲۵	۳۱	۷۹	-۲۹	۷۸
اعتبارات تملک دارایی‌های مالی		۴۸	۴۳	۵۰	۱۳	۱۰۵	۲۹	-۱۰	-۷۵
مجموع اعتبارات استانی		۵۲۳۲	۴۴۵۲	۳۰۰۱	۳۹۲۴	۵۷	۸۸	-۱۵	۳۱

مأخذ: خزانه معین استان آذربایجان شرقی

در سال ۱۳۹۳ کل اعتبارات استانی آذربایجان شرقی مبلغ ۳۹۲۴ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به رقم مصوب ۵۷ درصد تحقق داشته است. در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ اعتبارات استانی از لحاظ مبلغ مصوب ۱۵ درصد کاهش و از لحاظ عملکرد ۳۱ درصد رشد یافته است.

در سال ۱۳۹۳ از مجموع کل اعتبارات استانی آذربایجان شرقی ۵۳ درصد به اعتبارات هزینه‌ای، ۴۶ درصد به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ۰,۳۲ درصد به اعتبارات تملک دارایی‌های مالی اختصاص داشته است.

اعتبارات هزینه‌ای استانی در سال ۱۳۹۳ با ۲۰۸۷ میلیارد ریال (۹۹ درصد رقم مصوب) نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۲ حدود ۸ درصد رشد یافته است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی با ۱۸۲۵ میلیارد ریال (۷۹ درصد رقم مصوب) نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۲ حدود ۷۸ درصد رشد یافته است.

اعتبارات تملک دارایی‌های مالی استانی در سال ۱۳۹۳ با ۱۳ میلیارد ریال (۲۹ درصد رقم مصوب) نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۲ دارای ۷۵ درصد کاهش می‌باشد.

جدول ۳۳. سهم هر یک از اعتبارات در کل اعتبارات استانی آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۳

عنوان		سهم مصوب (درصد)		سهم عملکرد (درصد)	
		۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳
اعتبارات هزینه‌ای		۳۷	۴۷	۶۴	۵۳
اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		۶۲	۵۲	۳۴	۴۶
اعتبارات تملک دارایی‌های مالی		۰,۹۱	۰,۹۷	۱,۶۸	۰,۳۲
مجموع اعتبارات استانی		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ: خزانه معین استان آذربایجان شرقی و محاسبات گزارش

۸-۳- نسبت‌های درآمد و اعتبارات استانی

جدول ۳۳. نسبت‌های درآمد و اعتبارات استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۳ (درصد)

عنوان		۱۳۹۲	۱۳۹۳
نسبت اعتبارات هزینه‌ای استانی به درآمدهای عمومی استان		۲۰	۱۵
نسبت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی به درآمدهای عمومی استان		۱۱	۱۳
نسبت کل اعتبارات استانی به درآمدهای عمومی استان		۳۱	۲۹
نسبت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی به اعتبارات هزینه‌ای استانی		۵۳	۸۷

مأخذ: خزانه معین استان آذربایجان شرقی و محاسبات گزارش

با توجه به جدول فوق مشاهده می‌شود که در سال ۱۳۹۳ اعتبارات هزینه استانی ۱۵ درصد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی ۱۳ درصد و کل اعتبارات استانی ۲۹ درصد درآمدهای عمومی را تشکیل می‌دهد (لازم به ذکر است که اعتبارات و درآمدهای استان در این گزارش بدون احتساب اعتبارات و درآمدهای ملی و اختصاصی ارائه شده و فقط شامل اعتبارات و درآمدهای استانی می‌باشد). با توجه به مطالب ارائه شده، درآمدهای عمومی استان آذربایجان شرقی قادر به کفایت اعتبارات استانی می‌باشد.

۹. سیستم بانکی استان آذربایجان شرقی

اطلاعات این بخش مربوط به بانکهای دولتی، خصوصی شده، خصوصی و همچنین مؤسسات اعتباری غیربانکی دارای مجوز نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می باشد.

۹-۱- سپرده

براساس اطلاعات درج شده در سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سپرده های ریالی و ارزی بخش غیردولتی نزد بانکها و مؤسسات اعتباری شامل موارد زیر می باشد:

عمده ارقام سپرده های ریالی: سپرده های دیداری، قرض الحسنه پس انداز، سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلندمدت، پیش دریافت های غیردولتی و بستانکاران موقت ریالی.

عمده ارقام سپرده های ارزی: سپرده های دیداری، مدت دار، پس انداز و پیش دریافت اعتبارات اسنادی غیردولتی و بستانکاران موقت ارزی می باشد. (سپرده های ارزی فاقد سپرده های قانونی می باشد)

جدول ۳۴. سپرده های ارزی و ریالی بانکها و مؤسسات اعتباری استان آذربایجان شرقی در پایان سال های ۱۳۹۳-۱۳۸۶

سال	سپرده ها				سپرده ها بعد از کسر سپرده قانونی			
	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم از کشور	رتبه در کشور	درصد رشد	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم از کشور	رتبه در کشور	درصد رشد
پایان اسفند ۱۳۸۶	۴۹۴۸۲	۲,۸	۷	۳۸	۴۱۹۰۴	۲,۸	۷	۳۷
پایان اسفند ۱۳۸۷	۵۰۳۷۰	۲,۷	۶	۲	۴۲۹۴۱	۲,۶	۶	۲
پایان اسفند ۱۳۸۸	۶۳۶۵۳	۲,۶	۶	۲۶	۵۵۳۰۲	۲,۶	۶	۲۹
پایان اسفند ۱۳۸۹	۸۱۰۷۸	۲,۵	۶	۲۷	۷۰۶۴۲	۲,۵	۶	۲۸
پایان اسفند ۱۳۹۰	۹۴۰۵۵	۲,۴	۶	۱۶	۸۱۹۱۹	۲,۴	۶	۱۶
پایان اسفند ۱۳۹۱	۱۲۱۶۳۷	۲,۴	۶	۲۹	۱۰۵۴۴۳	۲,۴	۶	۲۹
پایان اسفند ۱۳۹۲	۱۵۴۵۶۹	۲,۳	۶	۲۷	۱۳۳۶۳۰	۲,۲	۶	۲۷
پایان اسفند ۱۳۹۳	۲۱۲۷۶۰	۲,۶	۶	۳۸	۱۸۴۷۰۷	۲,۵	۶	۳۸

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

بانک‌ها و موسسات اعتباری استان در پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۳ حدود ۲۱۲۷۶۰ میلیارد ریال (۲,۶ درصد سپرده بانک‌ها و موسسات اعتباری کل کشور) سپرده ریالی و ارزی جذب نموده‌اند که دارای رتبه ششم کشوری می‌باشد و نسبت به سال قبل ۳۸ درصد رشد داشته است. میزان سپرده بانک‌ها و موسسات اعتباری استان در پایان سال ۱۳۹۳ پس از کسر ذخیره قانونی ۱۸۴۷۰۷ میلیارد ریال (دارای رتبه ششم و سهم ۲,۵ درصدی بانک‌ها و موسسات اعتباری کل کشور) می‌باشد و نسبت به سال قبل ۳۸ درصد رشد نموده است.

۹-۲- کل مانده تسهیلات و نسبت تسهیلات به سپرده‌ها پس از کسر سپرده قانونی

براساس اطلاعات درج شده در سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران عمده ارقام تسهیلات ارائه شده در این گزارش شامل مطالبات از دولت، خالص تسهیلات اعطایی اعم از ریالی و ارزی و مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول می‌باشد.

جدول ۳۵. مانده تسهیلات و نسبت تسهیلات به سپرده‌ها در پایان سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۶

سال	تسهیلات (جاری و غیرجاری)						نسبت تسهیلات به سپرده‌ها پس از کسر سپرده قانونی
	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم از کشور	رتبه در کشور	درصد رشد	رقم (درصد)	رتبه در کشور	درصد رشد
پایان اسفند ۱۳۸۶	۴۵۳۵۶	۲,۸	۷	۴۴	۱۰۸	۲۱	۵
پایان اسفند ۱۳۸۷	۵۱۵۵۷	۲,۷	۷	۱۴	۱۲۰	۱۹	۱۲
پایان اسفند ۱۳۸۸	۶۳۴۰۸	۲,۸	۷	۲۳	۱۱۵	۲۰	-۵
پایان اسفند ۱۳۸۹	۸۸۴۲۳	۲,۸	۷	۳۹	۱۲۵	۲۰	۱۱
پایان اسفند ۱۳۹۰	۱۰۲۶۴۶	۲,۷	۶	۱۶	۱۲۵	۱۹	۰,۱۳
پایان اسفند ۱۳۹۱	۱۱۶۰۵۴	۲,۶	۶	۱۳	۱۱۰	۲۰	-۱۵
پایان اسفند ۱۳۹۲	۱۳۹۴۷۹	۲,۴	۶	۲۰	۱۰۴	۲۰	-۶
پایان اسفند ۱۳۹۳	۱۶۰۷۴۵	۲,۴	۶	۱۵	۸۷	۲۲	-۱۷

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

تسهیلات بانکها و موسسات اعتباری استان در پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۳ حدود ۱۶۰۷۴۵ میلیارد ریال (دارای رتبه ششم و ۲,۴ درصد تسهیلات بانکها و موسسات اعتباری کل کشور) می باشد و نسبت به سال قبل ۱۵ درصد رشد داشته است.

در پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۳ میزان تسهیلات به سپرده های بانکها و موسسات اعتباری استان ۸۷ درصد می باشد که نسبت به رقم سال قبل ۱۷ درصد کاهش یافته و دارای رتبه ۲۲ کشوری می باشد.

۳-۹- مقایسه بانکها و موسسات اعتباری استانها از لحاظ تسهیلات و سپرده ها

جدول ۳۶. مقایسه بانکها و موسسات اعتباری استانها از لحاظ تسهیلات و سپرده ها در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	سپرده پس از کسر سپرده قانونی			تسهیلات (جاری و غیر جاری)			نسبت تسهیلات به سپرده پس از کسر سپرده قانونی	
		مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	رتبه	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	رتبه	رقم (درصد)	رتبه
۱	آذربایجان شرقی	۱۸۴۷۰۷	۲,۵۵	۶	۱۶۰۷۴۵	۲,۳۹	۶	۸۷	۲۲
۲	آذربایجان غربی	۹۲۶۲۸	۱,۲۸	۱۱	۹۶۱۴۲	۱,۴۳	۱۰	۱۰۴	۱۴
۳	اردبیل	۳۵۴۶۲	۰,۴۹	۲۵	۴۱۲۰۱	۰,۶۱	۲۳	۱۱۶	۶
۴	اصفهان	۴۰۹۶۵۶	۵,۶۴	۲	۳۳۲۱۳۵	۴,۹۳	۲	۸۱	۲۴
۵	البرز	۱۳۰۹۸۹	۱,۸۰	۹	۷۱۸۴۵	۱,۰۷	۱۳	۵۵	۳۱
۶	ایلام	۱۸۶۲۰	۰,۲۶	۳۱	۲۸۱۵۴	۰,۴۲	۲۸	۱۵۱	۱
۷	بوشهر	۶۶۶۴۴	۰,۹۲	۱۵	۴۶۷۹۹	۰,۶۹	۲۲	۷۰	۲۵
۸	تهران	۴۲۷۴۰۲۳	۵۸,۸۹	۱	۴۱۸۴۳۶۰	۶۲,۰۸	۱	۹۸	۱۹
۹	چهارمحال و بختیاری	۳۵۱۹۳	۰,۴۸	۲۷	۴۰۷۹۹	۰,۶۱	۲۴	۱۱۶	۷
۱۰	خراسان جنوبی	۲۶۸۰۲	۰,۳۷	۲۸	۲۷۷۳۷	۰,۴۱	۲۹	۱۰۳	۱۵
۱۱	خراسان رضوی	۲۷۸۶۷۳	۳,۸۴	۴	۱۹۰۰۲۷	۲,۸۲	۴	۶۸	۲۷
۱۲	خراسان شمالی	۲۱۶۱۴	۰,۳۰	۲۹	۲۵۵۷۵	۰,۳۸	۳۰	۱۱۸	۴

ادامه جدول ۳۶. مقایسه بانک‌ها و موسسات اعتباری استان‌ها از لحاظ تسهیلات و سپرده‌ها در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	سپرده پس از کسر سپرده قانونی			تسهیلات (جاری و غیر جاری)			نسبت تسهیلات به سپرده پس از کسر سپرده قانونی	
		رتبه	سهم (درصد)	مبلغ (میلیارد ریال)	رتبه	سهم (درصد)	مبلغ (میلیارد ریال)	رقم (درصد)	رتبه
۱۳	خوزستان	۵	۳,۱۵	۲۲۸۶۱۲	۸	۲,۰۳	۱۳۶۸۹۱	۶۰	۳۰
۱۴	زنجان	۲۲	۰,۵۹	۴۳۰۳۲	۲۱	۰,۷۰	۴۷۱۰۲	۱۰۹	۹
۱۵	سمنان	۲۶	۰,۴۹	۳۵۳۴۹	۲۶	۰,۵۴	۳۶۵۵۸	۱۰۳	۱۶
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲۱	۰,۶۹	۵۰۴۳۴	۲۷	۰,۵۲	۳۵۰۶۳	۷۰	۲۶
۱۷	فارس	۳	۴,۳۲	۳۱۳۴۷۹	۳	۳,۰۲	۲۰۳۶۸۶	۶۵	۲۹
۱۸	قزوین	۲۰	۰,۷۶	۵۵۰۷۶	۱۶	۰,۸۵	۵۷۴۲۲	۱۰۴	۱۳
۱۹	قم	۱۳	۰,۹۸	۷۱۲۶۵	۲۰	۰,۷۱	۴۸۱۱۱	۶۸	۲۸
۲۰	کردستان	۲۴	۰,۵۰	۳۶۵۱۳	۲۵	۰,۵۷	۳۸۱۶۲	۱۰۵	۱۲
۲۱	کرمان	۸	۱,۸۹	۱۳۷۲۲۲	۷	۲,۰۹	۱۴۰۸۶۸	۱۰۳	۱۷
۲۲	کرمانشاه	۱۶	۰,۸۹	۶۴۳۱۱	۱۲	۱,۱۱	۷۴۷۶۰	۱۱۶	۵
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۳۰	۰,۲۹	۲۰۶۸۵	۳۱	۰,۳۳	۲۱۹۱۰	۱۰۶	۱۱
۲۴	گلستان	۱۸	۰,۷۹	۵۷۵۲۵	۱۴	۱,۰۵	۷۰۹۷۶	۱۲۳	۳
۲۵	گیلان	۱۰	۱,۳۰	۹۴۶۷۹	۹	۱,۴۹	۱۰۰۶۹۵	۱۰۶	۱۰
۲۶	لرستان	۲۳	۰,۵۷	۴۱۱۵۸	۱۹	۰,۷۷	۵۱۷۱۲	۱۲۶	۲
۲۷	مازندران	۷	۲,۲۳	۱۶۱۶۱۸	۵	۲,۶۷	۱۸۰۰۰۶	۱۱۱	۸
۲۸	مرکزی	۱۷	۰,۸۸	۶۳۸۵۶	۱۷	۰,۸۴	۵۶۵۶۶	۸۹	۲۱
۲۹	هرمزگان	۱۴	۰,۹۴	۶۸۴۹۴	۱۵	۰,۸۷	۵۸۹۰۳	۸۶	۲۳
۳۰	همدان	۱۹	۰,۷۷	۵۶۱۱۰	۱۸	۰,۷۸	۵۲۵۳۷	۹۴	۲۰
۳۱	یزد	۱۲	۱,۱۴	۸۲۶۰۵	۱۱	۱,۲۲	۸۲۲۹۵	۱۰۰	۱۸
-	کل کشور	-	۱۰۰	۷۲۵۷۰۳۵	-	۱۰۰	۶۷۳۹۷۴۴	۹۳	-

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

۱۰. صنعت بیمه استان آذربایجان شرقی

میزان حق بیمه تولیدی صنعت بیمه استان در سال ۱۳۹۳ با ۷۸۶۵ میلیارد ریال (دارای ۳,۸۳ درصد سهم و رتبه پنجم کل کشور) نسبت به سال ۱۳۹۲ رشد ۱۹ درصدی داشته است.

میزان خسارت پرداختی صنعت بیمه استان در سال ۱۳۹۳ با ۴۷۰۴ میلیارد ریال (دارای ۳,۷۷ درصد سهم و رتبه ششم کشور) نسبت به سال قبل ۱۹ درصد رشد داشته است.

جدول ۳۷. حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی صنعت بیمه استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳

سال	حق بیمه تولیدی				خسارت پرداختی			
	مبلغ (میلیارد ریال)	درصد رشد سالانه	سهم از کشور (درصد)	رتبه استان در کشور	مبلغ (میلیارد ریال)	درصد رشد سالانه	سهم از کشور (درصد)	رتبه استان در کشور
سال ۱۳۸۹	۲۲۰۲	۲۵	۳,۷۲	۵	۱۵۰۲	۲۴	۳,۸۳	۶
سال ۱۳۹۰	۳۱۷۵	۴۴	۳,۶۹	۵	۲۱۱۲	۴۱	۳,۹۳	۶
سال ۱۳۹۱	۵۳۴۱	۶۸	۴,۰۶	۵	۳۲۰۹	۵۲	۴,۰۹	۶
سال ۱۳۹۲	۶۵۹۸	۲۴	۴,۰۷	۵	۳۹۵۲	۲۳	۳,۷۷	۶
سال ۱۳۹۳	۷۸۶۵	۱۹	۳,۸۳	۵	۴۷۰۴	۱۹	۳,۷۷	۶

مأخذ: سالنامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۹۳ انتشارات بیمه مرکزی ایران و محاسبات گزارش

برای مقایسه وضعیت صنعت بیمه با کل اقتصاد یک منطقه، از شاخص ضریب نفوذ بیمه استفاده می‌شود. این شاخص حاصل تقسیم حق بیمه تولیدی به تولید ناخالص داخلی است و نشان می‌دهد که صنعت بیمه چه نقشی در تولید ناخالص داخلی ایفا می‌کند و چه سهمی از آن را تشکیل می‌دهد. معمولاً این شاخص به عنوان کارآمدترین معیار برای ارزیابی عملکرد و مقایسه صنعت بیمه بکار برده می‌شود.

جدول ۳۸. نسبت خسارت و ضریب نفوذ صنعت بیمه کل استان طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۹

سال	نسبت خسارت			ضریب نفوذ بیمه		
	رقم (درصد)	درصد رشد	رتبه در کشور	رقم (درصد)	درصد رشد	رتبه در کشور
سال ۱۳۸۹	۶۸	-۰,۱۵	۱۸	۱,۶۴	۰,۱۳	۸
سال ۱۳۹۰	۶۷	-۱,۶۷	۱۷	۱,۵۷	-۰,۰۷	۱۰
سال ۱۳۹۱	۶۰	-۶,۴۵	۲۲	۲,۲۳	۰,۶۵	۹
سال ۱۳۹۲	۶۰	-۰,۱۹	۲۷	۲,۱۰	-۰,۱۳	۷
سال ۱۳۹۳	۶۰	-۰,۰۹	۲۷	۲,۱۹	۰,۰۹	۴

مأخذ: سالنامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۹۳ انتشارات بیمه مرکزی ایران و محاسبات گزارش

جدول ۳۹. حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی صنعت بیمه استان‌ها در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	حق بیمه تولیدی			خسارت پرداختی		
		مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	رتبه	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	رتبه
۱	آذربایجان شرقی	۷۸۶۵	۳,۸۳	۵	۴۷۰۴	۳,۷۷	۶
۲	آذربایجان غربی	۴۵۶۹	۲,۲۲	۱۱	۳۰۹۳	۲,۴۸	۱۰
۳	اردبیل	۲۳۷۱	۱,۱۵	۱۹	۲۲۱۱	۱,۷۷	۱۳
۴	اصفهان	۱۲۲۷۸	۵,۹۸	۳	۷۴۲۹	۵,۹۶	۳
۵	البرز	۵۲۴۳	۲,۵۵	۹	۲۹۷۲	۲,۳۹	۱۱
۶	ایلام	۱۰۵۳	۰,۵۱	۳۰	۸۹۱	۰,۷۲	۲۹
۷	بوشهر	۲۰۰۵	۰,۹۸	۲۲	۱۳۰۶	۱,۰۵	۲۳
۸	تهران	۸۶۵۷۲	۴۲,۱۵	۱	۴۴۳۹۵	۳۵,۶۳	۱
۹	چهارمحال و بختیاری	۱۲۹۸	۰,۶۳	۲۷	۸۵۶	۰,۶۹	۳۰
۱۰	خراسان جنوبی	۱۱۰۸	۰,۵۴	۲۹	۷۰۵	۰,۵۷	۳۱
۱۱	خراسان رضوی	۱۲۴۲۲	۶,۰۵	۲	۸۴۰۲	۶,۷۴	۲

مأخذ: سالنامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۹۳ انتشارات بیمه مرکزی ایران و محاسبات گزارش

ادامه جدول ۳۹. حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی صنعت بیمه استان‌ها در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	حق بیمه تولیدی			خسارت پرداختی		
		مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	رتبه	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	رتبه
۱۲	خراسان شمالی	۱۲۳۲	۰,۶۰	۲۸	۸۹۴	۰,۷۲	۲۸
۱۳	خوزستان	۷۶۹۶	۳,۷۵	۶	۵۶۶۹	۴,۵۵	۵
۱۴	زنجان	۱۸۶۰	۰,۹۱	۲۴	۱۲۵۷	۱,۰۱	۲۴
۱۵	سمنان	۱۵۹۶	۰,۷۸	۲۵	۱۰۱۹	۰,۸۲	۲۵
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲۱۱۷	۱,۰۳	۲۱	۱۷۱۳	۱,۳۷	۱۹
۱۷	فارس	۹۰۶۶	۴,۴۱	۴	۶۹۶۴	۵,۵۹	۴
۱۸	قزوین	۲۴۱۵	۱,۱۸	۱۷	۱۶۱۵	۱,۳۰	۲۲
۱۹	قم	۲۲۰۱	۱,۰۷	۲۰	۱۷۶۴	۱,۴۲	۱۸
۲۰	کردستان	۱۵۵۹	۰,۷۶	۲۶	۹۵۸	۰,۷۷	۲۶
۲۱	کرمان	۵۸۲۰	۲,۸۳	۸	۳۶۹۸	۲,۹۷	۸
۲۲	کرمانشاه	۲۶۹۴	۱,۳۱	۱۵	۱۸۸۳	۱,۵۱	۱۶
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۰۰۶	۰,۴۹	۳۱	۹۴۵	۰,۷۶	۲۷
۲۴	گلستان	۲۶۰۹	۱,۲۷	۱۶	۱۹۴۹	۱,۵۶	۱۵
۲۵	گیلان	۴۹۷۹	۲,۴۲	۱۰	۳۴۵۸	۲,۷۷	۹
۲۶	لرستان	۱۹۶۶	۰,۹۶	۲۳	۱۸۷۸	۱,۵۱	۱۷
۲۷	مازندران	۷۰۲۴	۳,۴۲	۷	۴۲۷۹	۳,۴۳	۷
۲۸	مرکزی	۲۷۷۷	۱,۳۵	۱۴	۲۰۵۳	۱,۶۵	۱۴
۲۹	هرمزگان	۳۶۰۴	۱,۷۵	۱۳	۱۶۸۹	۱,۳۶	۲۰
۳۰	همدان	۲۴۰۵	۱,۱۷	۱۸	۱۶۱۸	۱,۳۰	۲۱
۳۱	یزد	۳۹۹۰	۱,۹۴	۱۲	۲۳۵۲	۱,۸۹	۱۲
	کل کشور	۲۰۵۴۰۰	۱۰۰	-	۱۲۴۶۱۵	۱۰۰	-

مأخذ: سالنامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۹۳ انتشارات بیمه مرکزی ایران و محاسبات گزارش

۱۱. بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی

تعداد ۳۷۹۲ میلیون سهم به ارزش ۱۱۹۳۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ در بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی معامله شده است. تعداد و ارزش سهام داد و ستد شده در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ به ترتیب ۳۴ و ۵۱ درصد کاهش یافته‌اند.

قیمت سهام در بیشتر موارد بیانگر انتظارات بازار از وضعیت اقتصادی شرکت‌ها می‌باشد و با بررسی روند حرکتی بازار بورس، بازده سرمایه‌گذاری این بازار با فرصت‌های دیگر سرمایه‌گذاری در بخش‌های زمین، ساختمان، طلا، ارز و ... قابل مقایسه است.

جدول ۴۰. شاخص‌های بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳

سال	حجم معاملات (میلیون سهم)	ارزش معاملات (میلیارد ریال)
سال ۱۳۸۹	۱۷۵۷	۴۹۷۰
سال ۱۳۹۰	۲۳۰۱	۷۴۴۹
سال ۱۳۹۱	۱۸۹۶	۶۸۷۹
سال ۱۳۹۲	۵۷۰۸	۲۴۲۶۷
سال ۱۳۹۳	۳۷۹۲	۱۱۹۳۷
متوسط درصد رشد سالانه	۲۱	۲۴

مأخذ: بورس منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی و محاسبات گزارش

براساس آمار ارائه شده بورس منطقه‌ای آذربایجان شرقی طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳، در هر سال به‌طور متوسط حجم معاملات ۲۱ درصد و ارزش معاملات ۲۴ درصد رشد داشته است.

۱۲. صادرات و واردات گمرکات استان

صادرات گمرکات استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ از لحاظ وزنی ۱۰۱۸ هزار تن می باشد که نسبت به میزان ۱۰۹۶ هزار تن در سال ۱۳۹۲، ۷,۰۶ درصد کاهش داشته است. همچنین در طی همین مدت ارزش دلاری صادرات گمرکات استان با ۹۸۴ میلیون دلار نسبت به رقم ۱۰۲۰ میلیون دلاری سال ۱۳۹۲، دارای کاهش ۳,۵۳ درصدی می باشد.

واردات گمرکات استان آذربایجان شرقی با ۴۲۶ هزار تن در سال ۱۳۹۳ نسبت به مقدار ۴۴۴ هزار تن در سال ۱۳۹۲ از لحاظ وزنی ۴,۲ درصد کاهش داشته است. ارزش دلاری واردات گمرکات استان در بازه زمانی مزبور با رقم ۱۰۱۴ میلیون دلار نسبت به رقم ۱۰۰۷ میلیون دلاری سال ۱۳۹۲، ۰,۶۸ درصد رشد داشته است.

جدول ۴۱. آمار مقایسه‌ای سالیانه واردات و صادرات گمرکات استان در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۳

درصد تغییرات به ۱۳۹۳ ۱۳۹۲	رتبه در کل کشور		سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۲	شرح	
	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۲				
-۷,۰۶	۱۵	۱۳	۱۰۱۸	۱۰۹۶	وزن (هزار تن)	صادرات
-۳,۵۳	۹	۷	۹۸۴	۱۰۲۰	ارزش (میلیون دلار)	
-۴,۲	۱۰	۱۰	۴۲۶	۴۴۴	وزن (هزار تن)	واردات
۰,۶۸	۷	۶	۱۰۱۴	۱۰۰۷	ارزش (میلیون دلار)	

مأخذ: سالنامه تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

جدول ۴۲. صادرات گمرکات کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان‌ها

ردیف	استان	مقدار وزنی صادرات			ارزش دلاری صادرات		
		وزن (هزار تن)	سهم (درصد)	رتبه	مبلغ (میلیون دلار)	سهم (درصد)	رتبه
۱	آذربایجان شرقی	۱۰۱۸	۱,۲۵	۱۵	۹۸۴	۲,۶۹	۹
۲	آذربایجان غربی	۱۷۴۳	۲,۱۴	۸	۶۴۱	۱,۷۵	۱۱
۳	اردبیل	۹۹	۰,۱۲	۲۸	۶۶	۰,۱۸	۲۸
۴	اصفهان	۱۴۲۹	۱,۷۵	۱۰	۱۱۶۷	۳,۱۹	۷
۵	البرز	۴۳	۰,۰۵	۳۰	۵۵	۰,۱۵	۲۹
۶	ایلام	۱۸۳۶	۲,۲۵	۷	۵۷۳	۱,۵۷	۱۲
۷	بوشهر	۱۳۰۳۰	۱۵,۹۶	۳	۹۱۲۹	۲۴,۹۷	۱
۸	تهران	۱۰۳۱	۱,۲۶	۱۴	۲۴۴۳	۶,۶۸	۴
۹	چهارمحال و بختیاری	۳۷۳	۰,۴۶	۲۴	۱۴۴	۰,۴۰	۲۴
۱۰	خراسان جنوبی	۵۵۹	۰,۶۹	۲۰	۱۷۴	۰,۴۸	۲۳
۱۱	خراسان رضوی	۲۲۶۲	۲,۷۷	۵	۱۸۱۳	۴,۹۶	۵
۱۲	خراسان شمالی	۲۱۱	۰,۲۶	۲۵	۷۹	۰,۲۲	۲۷
۱۳	خوزستان	۱۵۶۴۸	۱۹,۱۷	۲	۵۹۱۹	۱۶,۱۹	۳
۱۴	زنجان	۱۲۴	۰,۱۵	۲۶	۲۵۳	۰,۶۹	۲۰
۱۵	سمنان	۵۷۳	۰,۷۰	۱۹	۱۳۸	۰,۳۸	۲۵
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۱۳۶	۱,۳۹	۱۲	۴۵۲	۱,۲۴	۱۵
۱۷	فارس	۵۷۶	۰,۷۱	۱۸	۱۷۸	۰,۴۹	۲۲
۱۸	قزوین	۳۹۰	۰,۴۸	۲۳	۳۵۵	۰,۹۷	۱۸
۱۹	قم	۸۷	۰,۱۱	۲۹	۱۹۰	۰,۵۲	۲۱
۲۰	کردستان	۸۶۹	۱,۰۶	۱۶	۴۷۲	۱,۲۹	۱۴

مأخذ: سالنامه تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

ادامه جدول ۴۲. صادرات گمرکات کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان‌ها

ردیف	استان	مقدار وزنی صادرات			ارزش دلاری صادرات		
		وزن (هزار تن)	سهم (درصد)	رتبه	مبلغ (میلیون دلار)	سهم (درصد)	رتبه
۲۱	کرمان	۳۹۱	۰,۴۸	۲۲	۱۱۷۲	۳,۲۱	۶
۲۲	کرمانشاه	۴۱۰۱	۵,۰۲	۴	۱۰۶۹	۲,۹۲	۸
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۶	۰,۰۱	۳۱	۵	۰,۰۱	۳۱
۲۴	گلستان	۵۱۸	۰,۶۳	۲۱	۲۹۶	۰,۸۱	۱۹
۲۵	گیلان	۱۲۲۲	۱,۵۰	۱۱	۴۱۴	۱,۱۳	۱۷
۲۶	لرستان	۱۱۱	۰,۱۴	۲۷	۴۳	۰,۱۲	۳۰
۲۷	مازندران	۱۸۵۸	۲,۲۸	۶	۴۴۴	۱,۲۱	۱۶
۲۸	مرکزی	۶۹۲	۰,۸۵	۱۷	۷۰۲	۱,۹۲	۱۰
۲۹	هرمزگان	۲۷۰۷۶	۳۳,۱۷	۱	۶۵۰۲	۱۷,۷۹	۲
۳۰	همدان	۱۱۱۴	۱,۳۶	۱۳	۱۳۷	۰,۳۷	۲۶
۳۱	یزد	۱۴۷۸	۱,۸۱	۹	۵۲۴	۱,۴۳	۱۳
	کل کشور	۸۱۶۳۴	۱۰۰	-	۳۶۵۵۵	۱۰۰	-

مأخذ: سالنامه تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

جدول ۴۳. واردات گمرکات کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان‌ها

ارزش دلاری واردات			مقدار وزنی واردات			استان	ردیف
رتبه	سهم (درصد)	مبلغ (میلیون دلار)	رتبه	سهم (درصد)	وزن (هزار تن)		
۷	۱,۸۹	۱۰۱۴	۱۰	۰,۹۹	۴۲۶	آذربایجان شرقی	۱
۱۱	۱,۴۲	۷۶۲	۹	۱,۳۳	۵۷۱	آذربایجان غربی	۲
۲۰	۰,۱۴	۷۲	۲۰	۰,۰۹	۴۰	اردبیل	۳
۱۵	۰,۵۲	۲۷۹	۱۴	۰,۲۴	۱۰۴	اصفهان	۴
۱۴	۰,۶۵	۳۵۱	۱۳	۰,۲۵	۱۰۸	البرز	۵
۲۹	۰	۲	۲۸	۰	۲	ایلام	۶
۴	۸,۳۰	۴۴۴۷	۵	۴,۳۹	۱۸۸۹	بوشهر	۷
۲	۱۸,۲۱	۹۷۵۲	۸	۱,۸۰	۷۷۶	تهران	۸
۲۳	۰,۱۱	۵۸	۲۵	۰,۰۲	۸	چهارمحال و بختیاری	۹
۳۰	۰	۰	۳۰	۰,۰۰	۱	خراسان جنوبی	۱۰
۱۳	۱,۰۴	۵۵۶	۶	۲,۲۱	۹۵۰	خراسان رضوی	۱۱
۲۸	۰,۰۱	۶	۲۷	۰,۰۱	۴	خراسان شمالی	۱۲
۳	۱۷,۴۶	۹۳۵۴	۱	۴۴,۴۸	۱۹۱۳۳	خوزستان	۱۳
۱۶	۰,۴۴	۲۳۵	۱۵	۰,۲۳	۹۸	زنجان	۱۴
۲۲	۰,۱۱	۵۸	۲۳	۰,۰۴	۱۸	سمنان	۱۵
۶	۲,۰۳	۱۰۸۵	۷	۲,۰۱	۸۶۵	سیستان و بلوچستان	۱۶
۱۷	۰,۴۳	۲۳۰	۱۸	۰,۱۱	۴۵	فارس	۱۷
۹	۱,۷۳	۹۲۹	۱۱	۰,۲۹	۱۲۶	قزوین	۱۸
۱۲	۱,۰۶	۵۶۷	۱۶	۰,۲۲	۹۴	قم	۱۹
۲۴	۰,۰۸	۴۱	۲۱	۰,۰۶	۲۵	کردستان	۲۰

مأخذ: سالنامه تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

ادامه جدول ۴۳. واردات گمرکات کشور در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان‌ها

ردیف	استان	مقدار وزنی واردات			ارزش دلاری واردات		
		وزن (هزار تن)	سهم (درصد)	رتبه	مبلغ (میلیون دلار)	سهم (درصد)	رتبه
۲۱	کرمان	۱۲۰	۰,۲۸	۱۲	۷۸۱	۱,۴۶	۱۰
۲۲	کرمانشاه	۴۱	۰,۱۰	۱۹	۵۹	۰,۱۱	۲۱
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۰	۰	۳۱	۰	۰	۳۱
۲۴	گلستان	۹	۰,۰۲	۲۴	۱۶	۰,۰۳	۲۷
۲۵	گیلان	۲۲۷۱	۵,۲۸	۳	۱۴۲۰	۲,۶۵	۵
۲۶	لرستان	۱	۰,۰۰۳	۲۹	۳۲	۰,۰۶	۲۵
۲۷	مازندران	۲۱۲۸	۴,۹۵	۴	۹۳۳	۱,۷۴	۸
۲۸	مرکزی	۷۸	۰,۱۸	۱۷	۲۲۷	۰,۴۲	۱۸
۲۹	هرمزگان	۱۲۷۱۷	۲۹,۵۶	۲	۱۹۹۷۳	۳۷,۲۸	۱
۳۰	همدان	۷	۰,۰۲	۲۶	۳۰	۰,۰۶	۲۶
۳۱	یزد	۲۲	۰,۰۵	۲۲	۱۲۹	۰,۲۴	۱۹
	کل کشور	۴۳۰۱۶	۱۰۰		۵۳۵۶۹	۱۰۰	

مأخذ: سالنامه تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

۱۳. درآمد و هزینه خانوارهای شهری استان

۱۳-۱- هزینه ناخالص سالانه خانوارهای شهری

در سال ۱۳۹۳ متوسط کل هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری در استان ۲۵۲ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۲ حدود ۷,۲۶ درصد رشد داشته است.

جدول ۴۴. متوسط هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۳

درصد تغییر مبلغ هزینه نسبت به سال قبل		استان آذربایجان شرقی		کشور		شرح
استان	کشور	درصد از کل	مبلغ (میلیون ریال)	درصد از کل	مبلغ (میلیون ریال)	
۳,۲۳	۷,۹۹	۲۸,۳۷	۷۲	۲۴,۹۳	۸۲	متوسط هزینه‌های خوراک و دکانی
۸,۹۴	۱۸,۳۳	۷۱,۶۳	۱۸۱	۷۵,۰۷	۲۴۷	متوسط هزینه‌های غیرخوراک
۷,۲۶	۱۵,۵۷	۱۰۰	۲۵۲	۱۰۰	۳۲۹	متوسط کل هزینه‌ها

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

بیشترین میزان هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال ۱۳۹۳ با ۳۰,۹۳ درصد سهم به «مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوختها» و پس از آن با ۲۷,۸۹ و ۹,۹۸ درصد سهم به ترتیب به «خوراک‌ها و آشامیدنی‌ها» و «کالاها و خدمات متفرقه» اختصاص دارد.

جدول ۴۵. متوسط هزینه‌های ناخالص سالانه یک خانوار شهری استان آذربایجان شرقی به تفکیک گروه‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۳

شرح	مبلغ (میلیون ریال)	سهم (درصد)	رتبه	درصد تغییر مبلغ هزینه نسبت به سال قبل
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۷۰	۲۷,۸۹	۲	۳,۸۵
دخانیات	۱	۰,۴۹	۱۲	-۲۳,۲۹
پوشاک و کفش	۱۲	۴,۸۰	۶	۲,۳۲
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوختها	۷۸	۳۰,۹۳	۱	۱۰,۷۴
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۱۱	۴,۴۹	۷	-۷,۷۷
بهداشت و درمان	۱۴	۵,۶۲	۵	-۰,۷۹
حمل و نقل	۲۱	۸,۲۱	۴	۱۱,۵۵
ارتباطات	۴	۱,۷۳	۱۱	۶,۳۸
تفریح و امور فرهنگی	۵	۱,۸۲	۱۰	-۹,۴۹
تحصیل	۵	۲,۰۸	۸	۱۷,۶۴
رستوران و هتل	۵	۱,۹۶	۹	-۸,۷۵
کالاها و خدمات متفرقه	۲۵	۹,۹۸	۳	۳۰,۱۰
متوسط کل هزینه‌ها	۲۵۲	۱۰۰	-	۷,۲۶

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

۱۳-۲- درآمد ناخالص سالانه خانوارهای شهری

در سال ۱۳۹۳ متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری در استان آذربایجان شرقی ۲۷۳ میلیون ریال بوده است که نسبت به رقم سال ۱۳۹۲ حدود ۱۷,۸۱ درصد کاهش داشته است.

جدول ۴۶. متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۳

درصد تغییر مبلغ هزینه (نسبت به سال قبل (درصد)		استان آذربایجان شرقی		کشور		شرح
استان	کشور	سهم (درصد)	مبلغ (میلیون ریال)	سهم (درصد)	مبلغ (میلیون ریال)	
-۲۴,۳۲	۱۴,۱۵	۷۴,۸۱	۲۰۴	۶۹,۷۰	۲۱۹	درآمد پولی ناخالص
۱۰,۳۵	۱۱,۵۵	۲۵,۱۹	۶۹	۳۰,۳۰	۹۵	درآمد غیر پولی
-۱۷,۸۱	۱۳,۳۵	۱۰۰	۲۷۳	۱۰۰	۳۱۴	مجموع درآمد

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

در سال ۱۳۹۳ بیشترین متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری استان با ۲۴,۱۴ درصد سهم به «درآمد از مشاغل آزاد غیرکشاورزی» و کمترین میزان با ۰,۱۳ درصد سهم «درآمد از مزد و حقوق - بخش تعاونی» اختصاص دارد.

جدول ۴۷. متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری استان آذربایجان شرقی به تفکیک گروه‌های مختلف درآمد در سال ۱۳۹۳

شرح	مبلغ (میلیون ریال)	سهم (درصد)	درصد تغییر مبلغ هزینه نسبت به سال قبل
درآمد پولی ناخالص	۲۰۴	۷۴٫۸۱	-۲۴٫۳۲
۱- درآمد از مزد و حقوق - بخش دولتی و عمومی	۲۹	۱۰٫۶۰	۱۰۵٫۶۰
۲- درآمد از مزد و حقوق - بخش خصوصی	۴۰	۱۴٫۶۳	۶٫۴۸
۳- درآمد از مزد و حقوق - بخش تعاونی	۰٫۳۵	۰٫۱۳	-
۴- درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی	۴	۱٫۶۴	-۱۴٫۱۵
۵- درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۶۶	۲۴٫۱۴	-۵۴٫۸۶
۶- درآمدهای متفرقه	۵۷	۲۰٫۹۲	-۳٫۰۱
۷- درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم	۷	۲٫۷۵	-۸٫۴۶
درآمد غیر پولی	۶۹	۲۵٫۱۹	۱۰٫۳۵
۱- ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین)	۵۶	۲۰٫۵۲	۱۲٫۷۶
۲- سایر	۱۳	۴٫۶۸	۰٫۸۸
مجموع درآمد پولی و غیر پولی	۲۷۳	۱۰۰	-۱۷٫۸۱

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

جدول ۴۸. متوسط هزینه و درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان

ردیف	استان	متوسط کل هزینه ناخالص سالانه		متوسط کل درآمد ناخالص سالانه	
		رتبه	رقم (میلیون ریال)	رتبه	رقم (میلیون ریال)
۱	آذربایجان شرقی	۲۳	۲۵۲	۱۷	۲۷۳
۲	آذربایجان غربی	۲۰	۲۷۱	۲۰	۲۵۴
۳	اردبیل	۲۶	۲۴۸	۲۸	۲۲۹
۴	اصفهان	۴	۳۵۷	۳	۳۲۵
۵	البرز	۱۸	۲۸۶	۲	۳۲۸
۶	ایلام	۳	۳۶۲	۲۳	۲۴۱
۷	بوشهر	۵	۳۴۷	۷	۳۱۵
۸	تهران	۱	۴۸۳	۱	۴۷۶
۹	چهار محال و بختیاری	۱۶	۲۹۰	۴	۳۲۱
۱۰	خراسان جنوبی	۱۷	۲۸۸	۱۴	۲۸۷
۱۱	خراسان رضوی	۲۴	۲۵۱	۲۱	۲۴۴
۱۲	خراسان شمالی	۲۵	۲۴۸	۲۷	۲۳۴
۱۳	خوزستان	۱۵	۲۹۲	۱۶	۲۷۳
۱۴	زنجان	۱۹	۲۷۵	۱۸	۲۷۰
۱۵	سمنان	۶	۳۴۷	۱۱	۲۹۹
۱۶	سیستان و بلوچستان	۳۰	۱۹۸	۳۱	۱۷۵
۱۷	فارس	۷	۳۳۶	۸	۳۰۶
۱۸	قزوین	۹	۳۲۹	۵	۳۱۷
۱۹	قم	۲۱	۲۶۷	۲۴	۲۳۹
۲۰	کردستان	۲۷	۲۳۴	۲۲	۲۴۱

ادامه جدول ۴۸. متوسط هزینه و درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۳ به تفکیک استان

ردیف	استان	متوسط کل هزینه ناخالص سالانه		متوسط کل درآمد ناخالص سالانه	
		رتبه	رقم (میلیون ریال)	رتبه	رقم (میلیون ریال)
۲۱	کرمان	۸	۳۳۰	۱۰	۳۰۲
۲۲	کرمانشاه	۲۹	۲۱۷	۲۹	۲۰۷
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۲	۴۴۳	۶	۳۱۷
۲۴	گلستان	۲۲	۲۵۴	۲۶	۲۳۵
۲۵	گیلان	۱۱	۳۱۶	۹	۳۰۵
۲۶	لرستان	۳۱	۱۹۱	۳۰	۱۸۶
۲۷	مازندران	۱۳	۳۰۷	۱۲	۲۹۳
۲۸	مرکزی	۱۲	۳۱۰	۱۵	۲۷۹
۲۹	هرمزگان	۲۸	۲۲۲	۲۵	۲۳۹
۳۰	همدان	۱۰	۳۱۸	۱۹	۲۶۷
۳۱	یزد	۱۴	۳۰۲	۱۳	۲۹۲
	کل کشور	-	۳۲۹	-	۳۱۴

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و محاسبات گزارش

[<http://as.mefa.ir>]